БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үнелезилетингеН.

1952 январь 17 ЧЕТВЕРГ № 12 (2442)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

ЧАСКА ЧЕДИИШКИННИГ УЖУРАЖЫР (1 арын).

А. ПУСТЫГИН — Сталинградтың ховуларының чаартыышкыны (1 арын).

ЧЕР-ЧЕРДЕ ПАРТИЯ ӨӨРЕДИЛГЕЗИ (2 арын).

ЧАРТЫК ЧЫЛДЫҢ ӨӨРЕДИЛГЕ ТҮННЕЛДЕРИ (2 арын).

П. АМБРОСОВ — Баббит подципниктерниң бедик шынарлыг септелгезин хандырары (2 арын).

СОВЕТ ТҮРГҮЗУГ (2 арын).

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИГ КҮРҮНЕ (3 арын).

Марксисчи-ленинчи Чогаалдарны Кореяда парлап турар (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Барыын-Герман парламентинип даргазынга Германияның Демократтыг Республиказының Улус палатазының даргазы Дикманның чагаазы (4 арын).

Часкы тарылгага үлегерлиг белеткенир

Партия болгаш чазак 1952 чылда социалистиг көдээ ажыл-агыйның мурнунга улуг болгаш харыысалгалыг сорулгаларны салган.

1952 чылда көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериниң планын чедиишкинчилиг күүседири часкы тарылгага өйшаанда белеткенирин болгаш хову ажылдарын организастыг эртирерин, бүгү-ле материалдыг болгаш күш-ажылчы курлавырларны өөн ажыглаарын, эртемниң болгаш мурнакчы дуржулганың чедиишкиннерин колхоз, совхоз бүдүрүлгезинге калбаа-биле нептередирин партия организацияларындан, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнарындан, колхозтардан, совхозтардан болгаш машина-трактор станцияларындан негеп турар.

Часкы тарылгага үлегерлиг белеткенир төлээде, тракторларны чогуур өйүнде база бедик шынарлыг септээри, көдээ ажыл-агый ажылдарының бүгү үезинин дургузунда тракторларның ийи ээлчег-биле ажылдаа-өөнга четчир санныг трактористер, прицепщиктер-биле трактор бригадаларын четчелеп тургузары чугула. Тарылга планын бедик шынарлыг күүседири-биле колхоз, совхоз болгаш хуу ажыл-агый бүрүзү үрезин уруушкунун күүседири, ону чажып болур кылдыр арыглаары, колхозтарның бүдүрүлге планнарын, ол ышкаш бригадаларның бүдүрүлге онаалгаларын болгаш ажылчы планнарын чогаадыры, агротехниктиг бөдүүн хемчеглерни күүседири улуг ужур-дузалыг болур.

Көдээ ажыл-агыйның часкы ажылдарын чедиишкинниг шиитпирлээринге машина-трактор станцияларының ролю амгы үеде улам өзүп турар. Ындыг болза-даа, областың МТС-териниң хөй кезии тракторлар болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезин багай чорудып, септелге ажылынга куду шынарлыг чорукту болдуруп турар. Тракторларның капитал септелгезин эрткен дөрт дугаар кварталдың планынга удур чаңгыс Сүт-Хөл МТС 125 хуу күүседткен. Ынчаарга капитал септелгени Чадаана, Кызыл-Мажалык МТС-тери үүгле 20—20 хуу, Кызыл районнуң МТС-зи — 16-ла хуу, Бии-Хем МТС — 25 хуу күүседип турар. Тракторларның агар септелгезиниң планын Шагаан-Арыг МТС үүгле 16,6 хуу, Чаа-Хөл МТС—30,0 хуу күүседип турар. МТС-терде андазыннарның, чаштырар машиналарның, культиваторларның септелгези моон-даа дора чоруп турар.

Хову ажылының үезинде бүгү машина чепсекти соксаал чок шимчедиринге, эң ылаңгыя тракторларның үзүктел чок, бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарынга мергежилдиг механизаторжу кадрларны белеткээри МТС-тернің кол сорулгазы болур. Ынчаарга чамдык МТС-тернің директорлары, оларның политика талазы-биле оралакчылары бо айтырыгның чугула ужур-дузазын чедир үнелеп көрбейн турарындан белеткезе чогуур трактористернің саны четчелетинмээн, өөредилгениң шыпары куду деннелде, чамдык курсантылар кичээлди үзүп турар. Ындыг чоруктарның фактылары Кызыл-Мажалык, Бии-Хем МТС-терде болгаш Кызыл районнуң МТС-зинде тодаргай көстүп турар. МТС-терде партия организациялары болгаш директорларның политика талазы-биле оралакчылары септелгени дүрген болгаш бедик шынарлыг доозар дугайында МТС ажылдакчыларының ортузунга социалистиг чарышты багай организастап турар.

Ам часкы хову ажылдарынга белеткелдиң шиитпирлиг үези турбуже чамдык ВКП(б) райкомнары, райкүүскомнар, районнарның көдээ ажыл-агый килдистери, колхозтарның болгаш совхозтарның удуртукчулары часкы тарылга белеткелинде четпестерни узуткаарынче практиктиг хемчеглерни албайн турар. Областа үрезин уруушкунунуң ниити түүү бо үеде эрткен чылдан дыка ажыг болгаш элээн хөй районнар үрезин уруушкунунуң планын ажыр уруп ап турар болза-даа, Чаа-Хөл, Тес-Хем районнарда үрезин уруушкуну 55 хуу четкеш-ле доктаап турупкан чорук келир үениң бедик дүжүдүнүн дугайында большевикчи сагыш салыышкыны чогунуң дугайын тайылбырлап турар. Үрезин арыглаашкыны, ооң шынарын хынадыр ажыл кайы-даа районнарда онза четпес чоруп турар.

Бо үеде областа көдээ ажыл-агыйның чепсек-хереклерининиң септелгези дүвүрээзинниг байдалды көргүзүп турар. Ылаңгыя Бай-Тайга, Каа-Хем, Өвүр, Эрзин, Тес-Хем районнарның колхозтары септелге ажылынга кирбээн болгаш чамдык колхозтар эрткен чылгы септелге соонда ажыглатынмаан чепсек-хереклерди септелгениң санынга кирип турар үүл бар. Кайы-даа районнарда тарылга шөлүнге өдек, хүл төгер дээн ышкаш кышкы агротехниктиг бөдүүн хемчеглер чорутунмайн турар. Улуг-Хем районда «Свобода труда» колхоз тарылга шөлүнге үүгле 25 шанак өдек төккеш 200 шанак деп, Киров аттыг колхоз 37 шанакты төккеш 250 шанак деп медээлеп турганы илерээн.

Часкы тарылгага чогуур өйүнде белеткениринің болгаш ону үлегерлиг эртиреринің ажыл-агый политиктиг улуг ужур-дузазының дугайын эр, хереэжен колхозчуларга, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчыларынга калбаа-биле тайылбырлаар деп дайынчы сорулга партия организацияларының, совет болгаш чер ажылының органнарының мурнунда туруп турар. Партия организациялары болза, көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының ортузунга күш-ажылчы болгаш политиктиг көдүрлүүшкүнү баштаар, техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаары дээш массалыг социалистиг чарышты калбартыр. Часкы тарылгага бүгү талазы-биле белеткенгеш, тарылганы агротехниктиг бедик деннелге эртирер чорук бедик дүжүттүн салымын шиитпирлээр, ооң-биле күрүне мурнунга бир дугаар хүлээлгени күүседир, колхозтарның ниити байлаан көвүдедир болгаш колхозчуларның материалдыг чаагай байдалын бедидер дээрзин колхозчу массаның медерелинге чедир таныштырар.

ВКП(б) райкомнары болза, колхоз, совхоз, хуу ажыл-агый бүрүзүн часкы тарылгага бүрүн белеткендирер дээш бүгү-ле хемчеглерни алыр хүлээлгелиг. Тракторларның болгаш көдээ ажыл-агыйның чепсек-хереклерининиң септелгезин бедик шынарлыг доозар, тараа болгаш техниктиг культураларның бедик шынарлыг үрезиннери-биле колхоз болгаш ажыл-агый бүрүзү бодун долдур хандыртынган турар, база кышкы агротехниктиг хемчеглерин болгаш өске-даа белеткел ажылдарын өйшаанда боттандырып чорудар. Тарылгага белеткелдиң чоруп турарының дугайында хыналда ажылын чер болганга амдыгааштан доктаамал чорудар болгаш бүгү-ле илеретинген четпестерни доп-дораан узуткаарының хемчеглерин алыры чугула.

Колхозчу тараачыннар бүгү совет улус ышкаш канчаар-даа аажок улуг патриоттуг көдүрлүүшкүн-биле хаара туттунган. Ол көдүрлүүшкүнү партия организациялары деткиир болгаш удуртур. Партийжи политиктиг ажылды ажыл-агый айтырыглары-биле шын дүүштүрбүшаан, 1952 чылда бедик дүжүт дээш демиселдиң херээн партия организациялары болгаш коммунистер баштаар ужурлуг.

Москваның илеткелчилериниң, пропагандистериниң болгаш агитаторларының хуралы

Январының 11-де ВКП(б)-нин Москва хоорай комитединге Москваның илеткелчилериниң, пропагандистериниң болгаш агитаторларының хуралы болуп эрткен.

Хуралды ВКП(б)-ниң Москва хоорай комитединиң секретари эш И. И. Румянцев ажыткан.

«28 чылда Ленин чокка, эш Сталинның удуртулгазы-биле — Ленинчи оруктап» деп илеткелди В. И. Ленинниң Төп музейиниң директору эш А. П. Косульников кылган.

(СЭТА).

Совет Эвилелинде

Кандыг-даа үеде бедик дүжүттү чедип ап турар

БУЗУЛУК. Чкалов областа В. Р. Вильямс аттыг көргүзүглүг МТС-тиң директору К. И. Ревтиң СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседалажыышкынга медеглээни болза:

— Кандыг-даа таварылгалар амгы үеде тараа үнүжүнге кандыг-даа шаптыктаашкынны халдадып шыдавазын сөөлгү чылдарның дургузунда кылган дуржулгалар көргүзүп турар. Бистин МТС-тин ажылдап турары бүгү колхозтарда тараа дүжүдүн бедик, агротехниктиг эки деннелде быжыглап тургускан.

Ынчалза-даа ол биске ам-даа биче болуп турар. Бо чылын бис бодувустун мурнувуска — кандыг-даа үеде гектар бүрүзүнден тараанын дүжүдүн 5—6 центнер улгатырар деп сорулганы салыр бис.

Кижилер бодунуң участогунда чаңгыс аай план өзугаар ажылдап турар. Механизасчыткан арга-биле ховуже 160 муң тонна өдекти болгаш 24 муң гектар черге хар доктаадышкынын кылыр сорулга туруп турар. Бүдүн чылдың дургузунда септелге ажылын тургусканының системазы бүгү техникти үргүлчү ажыглалга белен тургузарын болдуруп турар. Ынчангаш бистиң МТС-ивис кышкы үениң дургузунда график өзугаар ажылдап турар 14 илчирбелиг дугуйлуг тракторларны болгаш 6 боду төгер машиналарны ажылдадып турар.

Бүгү тараа культураларын үүгле кызыы ооргалыг болгаш хана карактаалчак арга-биле тарыырының аргазын бир дугаар демдеглеп турар бис.

Тарылганы болгаш ажаап алыышкынны механизасчыдар чорук бистиң ажылывыстың кол сорулгазы болур. Ажылдың адырларынга 200 тускай эртемниглерни МТС белеткеп турар.

МТС-тиң ажылдап турары бүгү колхозтар ыяш тарып олуртуруунуң 15 чыл планын бо чылын дөгерип турар.

(СЭТА).

Совхозтарда мал ажылының бараанныг чоруу өзүп турар

СМОЛЕНСК. Совхозтарның малчыннары эрткен чылда ажылының түүнүн түннеп турар. Малдың баш саны чер болганда көвүдээн. Трестиң совхозтарында инектен сүт саалдазы эрткен чылдың продуктулуундан ортумаа-биле 190 килограмм ажыг болуп турар.

Малдың продуктулуунуң өзүлдезинге бүгү ажыл-агыйларда киирген болгаш орай күске чедир ажыглатынып турган ногаан конвейерлер улуг ажыктыг салдарны көргүскен. Шыктыг чемнерни бүдүрерин улгатырганы концентрат чемни чарыгдаарын эвээжеткен. Малдың продуктулуу улгаткан, а сүттүн бот-өртээ чиигээн.

Сүт совхозтарында быжыглатынган гектар чер бүрүзүнден 1951 чылда, 1948 чылга деннээрге оон ийиден хөй катап сүттү алган, а ол-ла үениң дургузунда күрүнеге сүт продукциязын дужаары 2,5 катап улгаткан. Кижи күжү кирер аар күш-ажылдарын механизасчыткан. «Коминтерн», «Маньково» болгаш өске-даа совхозтарда кышкы үеде бир инектен сүт саашкыны ортумаа-биле 10—13 килограмм сүт чедип турар.

Ам чер болганда совхозтарның малчыннарының аразында 1952 чылдың планнарын ажыр күүседири дээш социалистиг чарыш калбарып турар.

(СЭТА).

Ажылдың дүрген аргазын ажыглап турар

НИКОПОЛЬ. Никопольдиң машина тудуунуң заводунуң коллективи Куйбышевтиң суг күжү-биле ажылдап электри станциязынче күчүлүг 15 транспортёрларны чүдүрүп чорудупкан. Ол коллектив хүндүлүг чагыгны хуусаазының бетинде күүседип берген. Ол болза, ажылдың бүгү адырларынга ажылдың дүрген аргазын ажыглаанының түннели болуп турар.

Механиктиг цехте станок паркының чартык чыгыы хирезин дүрген арга-биле ажылдаарынче киирген. Ол чорук 97 янзы-бүрү кезектерни ажылдап кылырының хуусаазы ийи катап кызырган.

Хептелгени ажыглап эгелээнинин ачызында дарганнаар цехте кылымалдарны бүдүрүп үндүрерин 5 катап дүргедеткен.

Ажылдың бүгү адырларынга ажылдың дүрген аргазын ажыглаар дээш чарышпышаан машина тудугжулары транспортёр бүрүзүн бүдүрерин 8 шак дүргедеткен. (СЭТА).

Часка чедиишкинниг ужуражыр

Тарылга белеткелин дүргедедир

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районнуң колхозтары 1952 чылдың часкы тарылга кампаниязынга белеткел ажылдарын кончуг шүүшпеп чорудуп турар. Ооң барымдаазы болза, районнуң бүгү колхозтары бо чылдың часкы тарылгазынга үрезин уруп алырының планын амдыгаа чедир үүгле 48,5 хуу күүседип турарындан тодаргай көстүр. Бүгү бар үрезиннерниң үүгле 62 хуузу арыглатынган болуп турар.

Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде 15 кижини часкы тарылганың чепсек-хереклериниң септелгезинде быжыглап тургускан. Ол колхозта 4 шанактыг аттыг ийи кижи тараа шөлдеринче өдек болгаш хүл сөөртүр ажылдарны чорудуп турар; олар бо сөөлгү хүннерге чедир 20 тонна өдекти сөөртүп алганнар. Ук колхоз үрезин уруп алырының планын 45 хуу күүседткен болгаш оон арткан үрезиннерни сурагланып тыптынып турар. Ол колхоз часкы тарылгага киирзе чогуур 70 ажыл аъттарын курлап, дыштандырып турар. Ындыг болза-даа ук колхоз часкы тарылганың чепсек-хереклериниң септелгезинче чаа эгелеп кирип турар чорук дыка четпес. Чепсек хереклерниң септелгезиниң талазы-биле байдал өске-даа колхозтарда шак ындыг болуп турар.

Моон алгаш көөрге районнуң колхозтары часкы тарылга кампаниязынга белеткел ажылдарын дыка четпес болгаш онза шүүшпеп чорудуп турары тодаргай. Ынчангаш часкы тарылга кампаниязынга бүгү-ле белеткел ажылдарын кыска хуусаа иштинде чедиишкинниг чорудары дээш тодаргай хемчеглер ап ажылдаары онза негетинип турар.

Мөңгүн-Тайга районда тарылгага белеткел

МУГУР-АСКЫ. (Радио-биле). Мөңгүн-Тайга районнуң көдээ ажыл-агыйлыг ажылчы чоннары 1952 чылдың часкы тарылгазынга - белеткел ажылдарын чорудуп турар. Эрткен чылын районнуң хуу ажыл-агыйлыг ажылчы чоннары ниитизи-биле 127 гектар тараа культураларын тараан, ооң иштинден 30 гектар тараанны районнуң бодунуң девискээринге болгаш 97 гектар тарааларны өске районнарның девискээрлеринге тараан. Районнуң девискээринге тараан тараалар соокка алыскан ужурунда оон дүжүт алдынмайн барган. Ынчангаш районда бо чылдың часкы тарылгазынга үрезин фондузу дыка чедишпейн турар. Ам районнуң бодунда бо чылдың часкы тарылгазынга хереглээр үүгле 50 пуд үрезин бар. Бо чылын район 200 гектар хире тараа тарыыр деп турар. Моон алгаш көөрге, районда үрезин айтырыы дыка чедимче чок байдалдыг туруп турар деп үүве тодаргай-дыр.

Районда 15 санныг аът андазыннары болгаш 3 илиирлер бар, оларның септелгези ам-даа доозулбаан. Бар 26 аът хомуттары ажыглалга кирип болур. Часкы тарылгага кирер 298 аъттарны болгаш 64 шарыларны курлап дыштандырып турар. Ынчаарга бо чылдың часкы тарылгазын чорударынга эргежок чугула болуп турар ам-даа 30 андазыннарны, 30 тергелерни, 30 илиирлерни болгаш 300 ажыг демир-хүүрүктерни районче октап бээр дугайында областың хамаарышкан организацияларынга айтырыгны шагда-ла тургускан болза-даа, ооң түннели амдыгаа чедир билдинмейн туруп турар үүл бар.

Тудуг бригадазының тайгада ажылы

Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хем сумузунда Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелинің тудуг бригадазының кежигүннери 10 кижи эш Шожулоолдуң башталгазы-биле Кара-Суг бажындан 1000 санныг тудуг ыяжы кезип белеткээр планныг үнгеш, 8 хонук иштинде 1091 ыяшты белеткээннер. Оон ынай 8 бызаңчы 12 хонук иштинде 4 бажыңның ыяжын удур чонуп тургаш, тудуп доосканнар.

Бажың тударынга 60 харлыг Чимбин ашак эң эки ажылдап турар. Ол бодунуң дуржулгазын аныяк бызаңчыларга көргүзүп, оларны тудуг ажылынга өөредип турар.

Сталинградтың ховуларының чаартыышкыны

Сталинград областың ажылчы чоннары бойдусту чаартып тургузарының сталинчы планын чедиишкиннинг күүседип турар. Сөөлгү үш чылдарның иштинде областың колхозтары болгаш машина-трактор станциялары 913 хөлчүгештерни катап тургускан болгаш туткан. Ол болза, эрткен 30 чылдарның иштинде тудуп тургускан хөлчүгештерниң бүгү саны-биле деннежип турар.

Чоруткан ажыл 2,5 миллион гектар черни сугжудар арганы берген. Чаа суг хөөлбектери суггарылганың, балык болгаш суг кужун өстүрериниң сорулгазынга база ажыглатынар.

Ол-ла чылдарның иштинде колхозчулар 10.000 гектар шөлдү суггарар суггарылга четкизин туткан болгаш катап тургускан. 6200 гектар шөлде лиманныг суггарылганы (хар, чаъс суу ажыглаар) организастаан.

Чоокку келир чылдарда областың ажылчы чоннары чурттуң соңгу чөөн-чүгүнүн кандаачал ховар үнүштүг районнарының бойдузун чаартып тургузар херекке чаа улуг салыышкынны кылыр ужурлуг. Күрүнеиниң сес ыяш куржагларының алдызы бүрүнү-биле азы чамдыызы Сталинград областың девискээри-биле эртип турар деп үүве билдингир. Ында үлетпүрге ужур-дузалыг дуб деп ыяштарны 125 муң гектар делгем шөлде тарып олуртуп турар.

Волгага Сталинградтың канчаардаа аажок улуг суг күжү-биле ажылдаар электростанциязының тудуушкуну-биле холбаштыр делегейде эң-не улуг кылыглыг суг ыыгжамыры — «Сталинградтың далайы» тургустунар. Ооң суунуң чамдыызы Волганың бетии талазында кандаачал черлерни суггарарынга ажыглатынар. Үш суг-шыгжамыры-биле какды Волга-Доннуң суднолар чоруур каналы болгаш «Цимлянскийниң далайының» элээн хөй кезии областың девискээринде тургустунуп турар. Олар областың мурнуу районнарында 150 муң гектар кандаачал черлерни суггарарынга болгаш 1 миллион гектар одарларны сугжударынга сугну бээрлер. Суг шыгжамырының болгаш суг агар канаалдың суурунга үндезилээш, областың Волга бетинде районнарының чөөн эриктериниң ховуларынга 477 муң гектар шөлдү суггарар болгаш бир миллион гектар одарларны болгаш сиген кезер черлерни суглуг болдурар чаа суггарылга системаларын тургузар деп бодап турар. Оон аңгыда Сталинград чоогунда Волга-Ахтубинскийниң ыйгылынга 50 муң гектар чедир шөлге суггарылганы чоруткан турар. Сталинградтың мурнунда Сарпинскийниң чавызының районунга улуг Сарпинскийниң улуг каналын тутканының түннелинде 500 муң гектар шөлдү суглуг болдурарын төлевилээн.

Областың бүгү чөөн болгаш мурнуу районнарынга 677 муң гектар шөлдү суггарар болгаш 2,5 миллион одарларны суглуг болдурар деп бодап турар. Областың чөөн болгаш мурнуу кезектеринде эң-не кандаачал черлерде турар 20 административтиг районнарга 100 муң квадрат километр хемчээлдиг делгем улуг девискээрге Сталингрэдтың суг шыгжамырындан болгаш Волга-Доннуң каналындан сугну ап турар суггарылганың болгаш суглуг болдурарының системаларын тудар деп турар.

Суггарылганың болгаш суглуг болдурарының каналдары, ыяш тарып олуртулгазы, үлетпүрге ужур-дузалыг дуб деп ыяштарның калбак девискээри, Сталинградтың болгаш Цимлянскийниң эң-не улуг суг шыгжамырлары, база ол ышкаш эң-не бичии суг-шыгжамырлары болгаш хөлчүгештер Дон чоогунуң болгаш Волганың бетии талазының ховар үнүштүг ховуларының өң-шырайын танытынмас кылдыр өскертиптер. Олар аңаа агаар бойдустуң байдалын чымчадыр болгаш экижидер, Каспийниң ындыдан кээп турар кургаг хаттарның оруунга күчүлүг моондакты тургузар.

Областың мурнуу районнарынга 150 муң гектар черни суггарар болгаш бир миллион гектар черни суглуг болдурар кылдыр суггарылга системаларының тудуун 1952—1955 чылдарның үезинде боттандырган турар ужурлуг. Суггарылга талазы-биле бир дугаар ээлчегниң ажылдарын 1952 чылда чорударынга «Южгидроводхоз» институдунуң экспедициязы 67 муң гектар шөлдүг черниң шилилгезин чоруткан. 33 муң гектар шөлдү дилеп-тывар ажылды база чорудуп турар.

Суггарылганың шөлдеринге бир дугаар ээлчегде үш улуг суггарылга системаларын тургузар: Генераловский (12,7 муң гектар, Н—Аксайский 10,5 муң гектар) болгаш Варваровский (5,6 муң гектар).

Генераловскийниң болгаш Н—Аксайскийниң системалары сугну Цимлянскийниң суг-шыгжамырындан шуут алыр деп турар. Ынчаарга Варваровскийниң суггарылга системазы сугну Волга-Доннуң каналында Варваровскийниң суг-шыгжамырындан алыр. 1953 чылда ниити шөлү 16450 гектар Городищенский, Песковатский, Ляпичевский болгаш Калачевскийниң суггарылга системаларының тудуун чорударын баш удур көрүп турар. Волга-Доннуң суг оруунуң бүгү зоназынга 32 улуг суггарылга системаларын тудуп кылырын төлевилээн.

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый Министерствозунуң организастаары «Сталинградтың суг тудуу» деп тудуг эргелели Сталинград областың Дон чоогунуң ховуларын чаартып тургузарын 1952 чылдың чазынында эгелээр.

Областың мурнуу районнарында суггарылгалыг черлерде хөвеенин хөй чылдарда үнер сигеннериниң тарылгазын, садтарны болгаш виноградтарны кончуг хөгжүдер.

«Ленгидроводхоз» институдунуң экспедициязы ам бо үеде суггарар черлерни шингээдип алырының чуруун ажылдап кылып турар, база суглуг болдурарының болгаш суггарылганың кол каналдарының чуруун тодаргайлап турар. 240 километр дуртуг Ново-Узенскийниң каналының, узуну 60 километр Мало-Узенский каналының болгаш 150 километр Быковский каналының шугумун чуруп кылырын дооскан. Соленая Куба хемге Ерусланскийниң улуг суг шыгжамырын тудуп тургузарының белеткелин чорудуп турар. Бо суг шыгжамырының дузаламчызы-биле Сталинград болгаш Саратов областарның черлериниң улуг шөлдери чаягаар суггарынар болгаш суглуг болур апаар.

Сталинградтың Волга бетинде суггаттыг черлеринге кол культуралар чазын чажар кызыл-тас, чигир свёклазы, хөвен, виноград үнер. Бис 270 муң гектар суггарылгалыг шынааларны болгаш одарларны база алыр бис.

Волга-Ахтубинский ыйгылының зоназында суггарар черлер улуг хөгжүлделиг болур.

А. ПУСТЫГИН,
Сталинград областың суг ажылагый эргелелиниң начальниги.

Чер-черде партия өөредилгези

Пропагандистиң дуржулгазы

Пропагандист эш В. И. Сапрыкин, Танды райкүүском коллективинде «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмге ийи чыл улаштыр башкылап турар. Ол бөлгүмде 14 коммунистер болгаш 2 партия кежигүнү эвес активтер өөренип турар.

Бөлгүмнүң дыннакчылары эрткен чылын өөренип эрткен бөлүктерин улам-на ханы шиңгээдип албышаан, бо чылын программа ёзугаар өөренир бөлүктерин база-ла доктаамал өөренип, боттарының политиктиг билиин туруштуг бедитпишаан, ном-биле канчаар ажылдаарынга, конспектини канчаар тургузарынга мергежип өөренип ап турарлар.

Бо өөредилге чылында бөлгүмнүң чаңгыс-даа кичээли үзүлбээн, өөредилге бедик шынарлыг уламчылап, программа ёзугаар өөренир материалдарны долузу-биле өөренип турар. Өөредилгеге эң эки түннелди дыннакчылар Питкевич, Неделин, Мансуров олар көргүзүп турар.

Бөлгүмнүң ажылының эки шынарлыг чоруп турары пропагандист эш Сапрыкиннің кызымакай ажылындан улуу-биле хамааржып турар. Эш Сапрыкин башкылаарының мергежилин улам өөренип, политиктиг билиин амыр дыш чок бедидип турар. Бо чорук ооң лекцияларны дыннакчыларга билдингир, бедик шынарлыг кылдыр тургузуп алырынга улуу-биле дузалап турар. Номчуур лекцияларынга ол баш бурунгаар эки белеткенип, политиктиң, уран-чогаалдың литератураларын ажыглап тургаш, утка-шынарны, чугула үелерни мөөңнээн допчу билдингир конспектини тургузуп ап, лекцияларның чамдыктарын амгы үениң амыдыралының фактылары-биле холбаштырып турар. Лекцияны номчуп турар үезинде көргүзүглүг өөредилге херекселдерин, картаны үргүлчү ажыглаар.

Ынчангаш ооң номчаан лекциялары дыннакчыларга билдингир, сонуурганчыг болуп турар.

Эрткен темалар дугайында класс кичээлинге дыннакчыларның хөй кезии идепкейлиг киржип, салдынган айтырыгларны эки билиг-биле харыылап турар. Бир эвес кандыг бир дыннакчы эрткен теманы чедир билип ап шыдаваан болза, пропагандист немелде тайылбырны кылып берип турар.

С. ТУШКОВ.

Мөңгүн-Тайгада партия чырыдыышкынының ажылы куду деңнелде

Партия чырыдыышкынының четкизинге чаа өөредилге чылы эгелеп турар үеде Мөңгүн-Тайга районга 5 политшколалар, «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир 2 бөлгүмнер, район төвүнге партияның кежээки школазы ажылдап эгелээн. Ниитизи-биле 133 партия, совет активтери ынаар хаара туттунган турган.

Политшколаларга баштайгы үеде ийи-үш кичээлдер эрткилээн, ооң соонда ажылы сулараан. Ак-Адырда, Хүрең-Тайгада политшколаларның ажылы шуут чорбайн турар. Ол ышкаш район төвүнде кежээки школаның орус дылда өөренип турар бөлүүнге кичээлдер хөй удаа үзүлген. Ол бөлүктө партия совет тургузуу башкылап турар эш Харитонов 3 катап кичээл болур черге манааш, дыннакчылар келбеске чоруй баргылап турган үүлдер бар.

Районда партия чырыдыышкынының системазында өөредилгениң организастыг шынарының шак мындыг куду деңнелде болуп турарының чылдагааны болза, ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи эш Дагба-Доржунуң партия чырыдыышкынының ажылын боттуг удуртпайн, пропагандистер-биле ажылдавайн турарында болуп турар.

Политшколаларның, партияның кежээки школазының ажылы сандарап, дыннакчылар кичээлдерни массалыы-биле үзүп турда, хамаарышкан партия эге организациялары кандыг-даа хемчег албайн турар. Эш Дагба-Доржу база-ла анаа сагыш амыр олурар.

Партия эге организацияларының база ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң талазындан политшколаларның ажылын бедик деңнелге тургузар дугайында ВКП(б)-ниң Мөңгүн-Тайга райкому боттуг хемчегларни алза чогуур.

С. ШИРАП.

Политшколаның ажылы эки

Сүт-Хөл районнуң Хөр-Тайга сумузунда Сталин аттыг көдээ ажылагай артелинде партияның политшколазы эки ажылдап турар. Политшколада 17 дыннакчылар бар, олар кичээлдерге сонуургалдыы-биле чыглып кээп турарлар. Өредилге чылы эгелээнинден бээр политшкола 12 катап кичээлдээн.

Политшколаның пропагандизи эш Сат Биче-оол темалар бүрүзүнге эки белеткелдиг кээп, кичээлдерни бедик идей деңнелге эртирип турар. Политшколаның дыннакчылары ам «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзунуң» ийи бөлүүн доскаш үшкү бөлүүн өөренип турарлар.

Өөренип эрткен материалдарны шиңгээдип алырынга дыннакчылар Сарыг-оол, Бичии-уруг, Докур-оол, Кара-оол олар эң эки түннелди көргүзүп, өөренип эрткен материалдарын шуптузуи конспектилеп ап турарлар.

Политшколаның ажылының эки чоруп турары колхозта партия эге организациязының секретари эш Бегзивааның хүн-бүрү боттуг удуртуп, четпестерни чогуур өйүнде узуткап турарында болуп турар.

Х. ӨЛЧЕЙ.

Четпестерни дарый узуткаар

Өвүр районнуң Саглы сумузунда партияның политшколазы бар. Политшкола өөредилге чылы эгелээнинден бээр үүгле 5 катап чыглып кичээлдээн. Сөөлгү үеде политшколаның ажылы мырыңай сандараан. Дыннакчылары кичээлге келбестээн, келген дыннакчылар кичээлге белеткел чокка кээп турар. Өөренип эрткен темаларын конспектилеп турар дыннакчылар чок.

Политшколаның ажылының сандарап турарының чылдагааны болза, пропагандистери эштер Дажы болгаш Херел оларның партийжи даалганы харыысалга чок күүседип турарында болуп турар. Пропагандистер башкылаарынга белеткел чокка кээп, өөренир темаларның утказын дыннакчыларга билдингир кылдыр тайылбырлап бербейн, ниити чугаа-биле шакты эртирип турганнар, ынчангаш эртип турар кичээлдер дыннакчыларга солун эвес, чалгааранчыг куду деңнелге эртип турган.

Политшколаның ажылы шак мындыг сандаргай байдалда туруп турда, сумуда болгаш колхозта партия эге организацияларының секретарьлери эштер Бузур-оол, Лопсаң олар кандыг-даа хемчег албайн турарлар. Ол ышкаш ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң политшколаның ажылынче базала сагыш салбайн турар.

Политшколаның ажылын дарый сегидериниң хемчегларын алырын ВКП(б)-ниң Өвүр райкому боттандырза чогуур.

Т. САРЫГ-ООЛ.

Кичээл үзер чоруктарны болдурбас

Чөөн-Хемчик районнуң Баян-Тала сумузунда «Октябрь 30 чыл ою» колхозта «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүм ажылдап турар. Бөлгүм айытынган хүннеринде кичээлдеп, программа ёзугаар өөрензе чогуур материалдарын эки өөренип эртип турар.

Ынчалза-даа бөлгүмнүң дыннакчыларында хөй удаа кичээл үзер, кичээлдиң организастыг шынарын кудуладыр чоруктар бар. Ылаңгыя суму Совединиң даргазы эш Серенмаа 9 кичээлдерни, суму Совединиң секретари эш Машпак 5 кичээлдерни, база коммунистер Бүрбүй-оол 10 кичээлдерни, Чаштаңмай 7 кичээлдерни үскен, ол ышкаш өскедаа кичээл үзүп турарлар хөй.

Бөлгүмнүң дыннакчылары чамдык коммунистер хөй удаа кичээлдерни үзүп турда, колхозта партия эге организациязындан кандыг-даа хемчег албайн турары дыка четпес.

Бөлгүмнүң кичээлдериниң идейлиг шынарын, организастыын бедидер төлээде партия эге организациязы кичээл үзүп турарларга партийжи хемчегни хүлээдири чугула.

К. МАШПАК-ООЛ.

Чартык чылдың өөредилге түңнелдери

Чөөн-Хемчик районнуң школалары

Районнуң Хөндергей сумуда «Красный пахарь» колхозта эге школа 1951—1952 өөредилге чылының бир дугаар чартыында өөредилге кижизидилгелиг ажыл-талазыбиле улуг чедиишкиннерни чедип алган.

Школаның өөредилгезиниң шынары 95,96 хуу болган. Бир, үш болгаш дөрт дугаар класстарның өөреникчилери багай демдек чок өөренгеннер. Эң ылаңгыя орус дылды өөреникчилер кончуг сонуургап өөренгеннер. Ооң-биле кады орус дылы башкылары А. Медведева, П. Потехина олар кызымак, ак сеткилдиг ажылдап турар.

Өөреникчилериң ортузунга школадан дашкаар культур массалыг болгаш кижизидилге ажылын эки организастаан. Школада өөреникчилер комитединиң болгаш пионер отрядының хана солуну үргүлчү үүп турган, концерт болгаш өске-даа оюннарны үргүлчү организастап турган.

К. ДАЛАЕВ.

* * *

Районнуң Ийме сумуда эге школаның 1951—1952 өөредилге чылының бир дугаар чартыында өөредилге кижизидилгелиг ажылы багай эвес болган. Школаның өөредилгезиниң шынары ниитизи-биле 92,78 хуу, школаның өөреникчилериниң 10 кижилер үүгле кончуг эки демдектерлиг болган.

Башкылар Семис-оол, Нупокеева, Тараканова олар боттарының албан хүлээлгезин ак сеткилдиг күүседип, кызымакай ажылдап турарлар.

Ооң ыңай школадан дашкаар кижизидилге болгаш культур массалыг ажылды эки организастаан.

О. ОЧУР-ООЛ.

Эрзин районнуң школаларында

Эрзин районнуң бүгү эге болгаш чеди чыл школалары 1951—1952 өөредилге чылының бир дугаар чартыында өөредилге кижизидилгелиг ажыл талазы-биле эки түннелдерни чедип алган.

Нарын 7 чыл школазының (эргелекчизи Тамдын) өөредилгезиниң шынары 92 хуу, ол ышкаш Эрзин сумуда эге школаның (эргелекчизи Хонапкан) өөредилгезиниң шынары 91 хуу болган.

Башкылар Дардаш, Папаа, Родина, Сендеш-оол, Сыдар-оол 1951—1952 өөредилге чылының бир дугаар чартыында боттарының албан хүлээлгезин ак сеткилдиг күүседип кызымакай ажылдааннар.

Ындыг болза-даа районнуң Сарыг-Булун 7 чыл школазы, Бай-Даг сумуда болгаш «Сталинчы орук» колхозта эге школаларның өөредилгезиниң шынары куду болган. Ол школаларның эргелекчилери болгаш башкылары өөредилге чылының бир дугаар чартыында школачыларның ортузунга өөредилге кижизидилгелиг ажылды кошкак чоруткаш ол херечилеп турар.

К. НЮРЗАТ.

Сыстыг-Хемде болгаш Севиде көдээ клубтар

Тожу районнуң Сыстыг-Хем болгаш Севи суурларында көдээ клубтар ажылдап турар. Сыстыг-Хемде көдээ клуб 100 кижи, Севиде көдээ клуб 50 кижи олурар олутуглар.

1951 чылдың дургузунда Сыстыг-Хемниң көдээ клубунга 9 концерттер, 120 кино сеансылары, 67 массалыг оюннар кежээлери болгулаан. Бичии уруглар оюннарын 4 катап организастаан, аңаа 180 бичии уруглар киришкен.

Янзы-бүрү темаларлыг 18 лекцияларны организастаан, ол лекцияларны 1800 кижи дыннап эрткен.

Севиде көдээ клубка 8 концерттер, 40 кино сеанссылары, 37 массалыг оюннар кежээлери болгулаан.

Севи клубунга 19 лекцияларны организастаан, аңаа 520 кижи олурушкан. Номчаан лекцияларда ниити политика дугайында лекциялар, 5, бойдус дугайында лекциялар 9, агро-зоотехника дугайында лекциялар 5 болуп турар.

Көдээ клубтарның чанында тургускулаан уран-үүлдүң бөлүмнериниң доктаамал ажылдаарынга хылдыг хөгжүм аймааның чок болуп турары дыка шаптыктап турар. Областың культура-чырыдыышкын килдизи. Тожу районнуң клубтарын эң чугула хереглетинер үүлдер-биле хандырза чогуур.

БИСТИҢ КОРР.

Заочник башкыларның кышкы шылгалдазы

Бо чылдың январь айның 1-ден 9-ка чедир Кызыл хоорайга областа заочник өөредилгелиг башкыларның кышкы шылгалдазы болган. Аңаа 30 ажыг башкылар киришкен.

Шылгаткан башкыларның аразындан Кольцов, Давыдова, Көрген-оол олар эки түннелдерни көргүскеннер.

С. КУУЛАР.

Совет тургузуг

Илерээн четпестерни узуткаар

Сүт-Хөл районнуң Алдан-Маадыр суму Совединиң чоокта чаа болган 11 дугаар сессиязынга суму Совединиң эрткен 1951 чылдың дургузунда кылган ажылының дугайында Совет даргазы Тас-оолдуң отчёт илеткелин чугаалашкан.

Сумунуң ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунун удуртур талазы-биле суму Соведи эрткен чылдың дургузунда элээн ажылдарны кылганы илеткелден илерээн. Быдаргай ажыл-агыйларны коллективтиг ажыл-агыйга катыштырар, колхозту организас, ажыл-агый талазы-биле улуг ажылдарны чоруткан. Ооң түннелинде сумунуң девискээринге турган ийи бичии колхозтар 1951 чылда чаңгыс улуг коллективтиг ажыл-агыйга катышкан. Ол колхоз 1951 чылда организас, ажыл-агый талазы-биле элээн быжыккан болгаш планныг ажыл-агый талазы-биле күрүне онаалгаларын чедиишкинниг күүседкен. Ол ышкаш колхозтуң ниитилештирген малының баш санын өстүрер, мал ажылын сайзырадырының планын колхоз чүзүн талазыбиле долдур күүседкен.

Суму Совединиң организас-массалыг ажылы-эрткен чылын эки чоруп келген. Советтиң сессияларын 11 катап чыылдыргаш анаа ажыл-агыйның болгаш культураның эң чугула 26 айтырыгларын чугаалажып шиитпирлээн ол ышкаш суму Совединиң активиниң хуралын 17 катап кылган.

Улус өөредилгезин болгаш чырыдыышкын айтырыын Совет эки удуртуп турар. Сумуда бижик билбес чоруктуң 6 бөлүмнери ажылдап, ында бижикти багай билир болгаш билбес 97 кижилер өөренип турар. Сумуда школа назылыг уругларны шуптузун школаже хаара туткан болгаш школаның өөредилге кижизидилгелиг ажылын боттуг удуртган, ооң түннелинде ол школаның 1951—1952 өөредилге чылының бир дугаар чартыында өөредилгезиниң шынары 91 хуу болган.

Кижилериң негелде хомудалдарын чогуур өйүнде хандырып, 1951 чылдың дургузунда суму Совединге кирген билдириишкиннерни шуптузун саат чокка харыылаан.

Үстүнде чедиишкиннер-биле кады суму Совединиң ажыл-чорудулгазында улуг четпестер бары сессияга болган санал шүгүмчүлелдерден илерээн. Ылаңгыя колхозтуң тудуг ажылын кошкак удуртканының ужурундан колхозтуң тудуг планы күүсетинмээн. Мал кажаалары туттуг маан, ынчангаш колхозтуң малының кышкы ажаалгазы элээн берге байдалда турар.

Сумуда кижи эмнелгезиниң салбырының магазинин болгаш база мал эмнелге салбырының ажылдарынче суму Соведи кичээнгей салбайн турарын депутаттар чидии-биле шүгүмчүлээннер.

Оон ынай сессияларны белеткел талазы-биле багай эртирип турарын демдеглээри чугула. Эң ылаңгыя сөөлүнде болган сессияга келзе чогуур депутаттарга чарлал четче болбаан, ооң ужурундан 3 депутаттар сессияга келбейн барган. Ол ышкаш сессияның болур черин белеткевээн, сессия кончуг соок черге болуп эрткен. Бо талазы-биле суму Совединиң даргазы Тас-оол болгаш секретари Өктек-оол олар эң-не харыысалчок ажылдааннар.

Суму Совединиң ажылынга турган четпестерни чайладыр тодаргай хемчегларни айыткан делгеренгей шиитпирни сессия хүлээп алган.

О. АЛЕКСАНДР.

Суму Совединиң отчёду

Тожу районнуң Сыстыг-Хем суму Совединиң ээлчеглиг сессиязы 1951 чылдың декабрь 26-да болуп эрткен. Анаа ол суму Совединиң 1951 чылдың дургузунда кылган ажылының дугайында ооң даргазы, Серен-Доржунуң отчёдун чугаалашкан.

1951 чылдың эгезинден бээр суму Совединиң сессияларын 8 катап чыылдырып, орта ажыл-агыйның болгаш культура тургузуушкунунуң 12 чугула айтырыгларын чугаалашкан.

Быдаргай ажыл агыйларны коллективтиг ажыл-агыйга катыштырар болгаш суму Совединге хамааржып турар «Сталинчы орук» колхозту организас ажыл-агый талазы-биле быжыглаар дугайында элээн ажылдарны кылган. Ооң түннелинде 1951 чылдың дургузунда колхозка дыка хөй арат ажыл-агыйлар катышкан болгаш колхоз күрүненің мурнунга планныг онаалгаларны долдур күүседкен.

Ол ышкаш ында ыяш ажыл-агый черинің ажылынче суму Соведи чогуур кичээнгейни салып, ооң ажылын сессияларга ийи катап чугаалашкан болгаш ол бүдүрүлге чери ыы планын чедиишкиниг күүседкен.

Ооң-биле кады суму Совединиң ажылында улуг четпестер бары сессияга илерээн. Колхозта мал ажылы багай, ылаңгыя сумунуң ниити малының баш саны кудулап турда суму Совединиң талазындан тодаргай хемчег албайн турары кончуг четпес.

Ол ышкаш бижикти билбес болгаш биче билир чоруктарны узуткаар ажылды суму Соведи четпес удуртуп турарындан сумуда бижик бөлүмнери ажылдавайн турар.

Үстүнде четпестерни узуткаарынче улганган шиитпирни сессия хүлээп алган.

ПЕЛЬЧИТ.

Техниктиг консультация

Баббиттиг подшипниктериң бедик шынарлыг септелгезин хандырары

Баббиттиг подшипниктер болза, моторнуң эң-не харыысалгалыг кезээ болур. Кандыг-даа моторларның ажылдап шыдаар чоруу подшипниктери бедик шынарлыг септээринден хамааржыр.

1951 чылда хову ажылының үезинде МТС-тернин тракторларының ажыл чок үр үеде турар чоруунуң чылдагааны болза, үрелиишкиниң 40 хуудан ажыг кезии баббиттиг подшипниктериң эки септетинмээн чоруунга дүжүп турар. Ол чылдагаанның ужурунда ажыл чок турар чорук Кызыл-Мажалыкта, Чадаанада МТС-тернин тракторларынга хөйү-биле таварышкан. Ынчангаш бистиң областа МТС-тернин болгаш совхозтарның механизаторлары баббиттиг подшипниктерниң септелгезинче улуг кичээнгейни салыры негетинип турар.

Трактор моторун септеп турар үеде эң чугулага көрүп, эки кылыр ажыл болза, шатуннарның болгаш коренной подшипниктерниң септелгези болур. Оларның септелгези техника талазы-биле чурумну болгаш аңаа баббитти кударда, өскедаа таарыштырып кылыр үезинде байдалды шынгыызы-биле сагыыры негетинип турар.

Баббиттиг подшипниктерни септээриниң техниктиг ажылы 7 кол үүлдерден тургустунар. Ооң иштинден чугула алды кезектиң талазы-биле кыска тайылбырлалды мында киирген. Бистиң областың МТС-териниң, совхозтарының слесарьлери, моторжулары трактор моторунуң септелгезиниң үезинде бо чугула ажылдарны техника талазы-биле эң эки шынарлыг кылдыр кылыры—моторнуң дедирлеиишкин чок эки ажылдаарының чугула байдалы болурун билири чугула.

Эрги баббитти эзилдирери

Кладышта эрги баббитти эзилдиреринің мурнунда подшипниктериң болгаш шатуннарның хирин, үзүн арыглап аштаары негетинер. Ооң соонда хайнып турар 10 хуу эзилдириглиг каустиктиг содага 10—15 минутада чуггаш, арыг изиг сугга былгап каавыттар херек.

Эрги баббитти кладыштардан болгаш шатуннардан эзилдирерде дунзаалаар лампаның дузазы-биле эзилдирер. Кладыштың, шатуннун баббит чок артыы талазын изидер херек. Кладышта эрги баббитти шойдан кылган хымышка база эзилдирип болур.

Подшипниктерден эрги баббитти аштап каавыткан соонда подшипниктерни тускай щетка-биле азы сукно-биле кургадыр чодары чугула.

Подшипниктерни хоюглаары

Подшипниктерни экидир хоюглаарының ужуру болза, кандан кылган кладыштар-биле болгаш шатуннар-биле баббиттиң эки катыжарын хандырары болур. Ынчангаш подшипниктерни хоюглаарда техника талазы-биле кылза чогуур бүгү үүлүн кылыры негетинер. Подшипниктерни эки хоюглаан тудум-на, олче баббитти кудуп турар үеде кладышче баббит эки чыпшынар болгаш үрей кылдынар таварылга эвээш болур. Слесарь кижи бүрүзүнден подшипниктерни хоюглаарынче улуг кичээнгейни салыры негетинип турар.

Баббитти эзилдирери

Биббитти шойдан кылган онгар хымышка эзилдирер. Хымышты баштай баббит чокка хүрең кызыл болгужага чедир изидер, ооң соонда ол хымышче 0,5—0,8 килограмм дензилиг борбак баббитти болгаш баббиттиң дензизинден 25—30 хуу хире чиик холушкак демир чонгуларын кааптар. Угарны болдурбазы-биле эсти берген баббиттиң кырынче кылыны 25—35 милиметр болгаш хемчээли 5—8 милиметр борбак кургаг ыяш хөмүрүн чажыптар. Үүл-бүрү баббиттерни холуштуруп, азы баббитка ак-коргулчунну немеп черле болбас.

Баббитти кударының мурнунда ооң изиин 450—460 градус (цельсийнии-биле) чедирер ужурлуг.

Баббитти кударының мурнунда херекселди 150 градусс чедир изидип алыр. Подшипникче баббит кудар омааш шой болур болгаш баббитти узуп алырының мурнунда омаашты 300 градус чедир изидип алыр ужурлуг.

Подшипниктерни кудары

Подшипникче баббитти дүрген, үзүктел чок болгаш болуру-биле хөй агыышкынныг кылдыр кудар. Ынчаарда кудуушкун эң эки шынарлыг болур.

Подшипникче кудар баббитти хымыштан ускаш кудар үезинге чедир баббиттиң изиин кудулатпас төлээде подшипникти хымыштан бир метрден ырак эвес черге быжыглап тургузар херек. Кладышче куткан баббит долузу-биле соой берген соонда, кладышты херекселден дүрген адырып алгаш сугже суптар. Баббитти дүргени-биле сооткан тудум-на, ооң шынары эки болурун утуп болбас. Ынчаарда моторнуң ажылдап турар үезинде үрелиишкин болбас болур.

Подшипниктерни кутканының шынарын контрольдаары

Подшипниктериң кутканының шынарын механик хынап көөр. Соой берген подшипникти, азы туткаш маска-биле кагарга ооң үнү кыңгырткайнып турар болза, ооң шынары эки. Бир эвес шартылгаш ийикпе, азы чидиг үн чок болза, подшипникче баббиттиң эки чыпшыр кутунмаанын, азы багай шынарлыын илередип турары ол болур Ындыг подшипниктерни дораан-на үрей кылдынган деп санап, ону катап кылыр херек. Подшипникте кудуп каан биббиттиң өңү мөңгүннеңчек болур ужурлуг. Бир эвес баббитте сарыгзымаар өңнүг черлер бар болза, бабиттиң баксырааны ол болур, ынчангаш ол подшипникти база-ла катап кылыр апаар

Адактың соонда подшипниктерни чондурары болур. Маңаа база-ла техниктиг дүрүмнерни ёзугаар кылыр апаар. Подшипникти чондурар резцы эң эки шынарлыг кандан кылдынган болур ужурлуг.

Механизаторлар болгаш МТС-тернин, совхозтарның слесарьлери, моторжулары трактор септелгезиниң үезинде моторнуң эң кол кезээ — баббиттиг подшипниктерни тергиин шынарлыг кылдыр септеп, часкы хову ажылының үезинде тракторларның минута-даа иштинде үрелбезин хандырар дээш кызымакай ажылдаары чугула.

П. АМБРОСОВ.

ПОЛИТШКОЛАЛАРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ

Совет Социалистиг күрүне

(Төнчүзү. Эгези № 11 дугаар солунда)

Бистиң чуртта эр улус-биле херээженнериң эргелер талазы-биле долу деп болуп турарының кайы хире улуг ужур-дузалыын чугаага демдеглээри чугула. Совет күрүне херээженнериң кадыының дугайында сагыш салып, нени болгаш чашты камныг камгалап, боттарының эргелерин херээженнер боттандырарына бүгү хемчеглер-биле дузалап турар. Чүгле сөөлгү беш чылдарда хөй уругларлыг болгаш бот иелерге 18 миллиард рубль хире күрүне дузаламчызын төлээн.

Мындыг фактыларны көргүзүп болур: 380 муң ажыг херээженнер инженерлер болгаш техниктер, 945 муң херээженнер — башкылар, а кадык камгалалының системазында миллион ажыг, ооң иштинде чүгле эмчилер болуп 191 муң херээженнер ажылдап турарлар. ССРЭ-ниң орденнери болгаш медальдери-биле 600 муң ажыг херээженнер шаннаткан, 1988 херээженнерге Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры деп атты тывыскан, 70 херээженнерге Совет Эвилелиниң Маадыры деп бедик атты тывыскан.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң составында бирги чыылдырылгада 197 херээжен депутаттар, ийнги чыылдырылгада — 227 болгаш үшкү чыылдырылгада—280 херээжен депутаттар бар болган. Эвилел болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтеринге хөй-хөй чүс мурнакчы херээженнер соңгутканнар. Чижээлээрге, РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутаттарының составында 255 херээженнер бар. Оларның аразында аныяк пөс-таавычы стахановчу Мария Рожнева, москвачы суралгы херээжен стахановчу-комсомолчу Лидия Корабельникова, Курск областың Куйбышев аттыг колхозтуң даргазы, агроном Мария Ковалёва болгаш өскелер-даа. 500 муң ажыг херээженнер чер-чер Советтериниң депутаттары болуп турарлар.

Күрүнениң, ажыл-агыйның, культураның болгаш хөй-ниити политиктиг амыдыралдың бүгү-ле адырларында бүгү совет хамаатыларының национальы болгаш расазы ылгамыр чокка деп эргени Сталинчы Конституция быжыглаан. Шак ындыг деп эргелер чаңгыс-даа капиталистиг чуртта чок. АКШ-та негрлерге торамчылалдыг байдалдан маная деннеп көргүзүп болур.

Чугаага совет хамаатыларының хүлээлгелерин тайылбырлаарына улуг кичээнгейни салыр. Сталинчы Конституция болза, совет эрге-чагырганың хоойлуларын болгаш дужаалдарын шыңгыы сагып күүседирин, күш-ажылдың сагылга-чурумун сагыырын, хөй-ниити хүлээлгени шынчы көөрүн, социалистиг ничти чурттталганың дүрүмүн хүндүлээрин бүгү совет хамаатыларына хүлээдип турар деп пропагандист айтыр.

Совет тургузугнуң ыдыктыг болгаш дээп-халдап болбас үндезини болур социалистиг өнчүнү камгаларын, быжыглаарын, көвүдедирин хамааты бүрүзүнге Сталинчы Конституция хүлээдип турар.

Чугааны доозуп тура, пропагандист болза, ССРЭ-ниң хамааты бүрүзүнүң ыдыктыг албаны — бистиң социалистиг Ада-чуртувусту камгалаар дугайын чугаалаар. Совет Эвилелиниң Чепсектиг Күштериниң хүрээленгне шериг албанын эртирери совет хамаатыларының хүндүлүг албаны, совет хамаатызы бүрүзү совет патриотизмниң чогаадыкчы сагышбодалын бодунга болгаш өскелерге кижизидер, база бистиң Төрээн чуртувусту камгалаарына кезээде белен болур.

Сталинчы Конституция-биле болгаш совет хоойлулар-биле быжыглаан социалистиг ниити чурттталганың дүрүмнери медерелдиг совет хамаатыларына оларның боттарының моральдиг дүрүмнери апарган, олар ол дүрүмнерни иштики бодал-сагыш бүзүрээшкини-биле күүседип турар.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. Теманың ийиги бөлүүнүң — «Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга» — деп бирги кезээн (өөредилге номунуң 237—247 арыннарын) номчуурун дыңнакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга» деп бөлүктүң ийиги кезииниң талазы-биле беседаны мындыг чижектиг айтырыгларга чорудуп болур:

1. Советтер чүге ССРЭ-ниң политиктиг үндезини болурул?
2. Совет хамаатыларының эргелери кандыгыл?
3. Ажылдаар, дыштаныр, эртемге өөренир эргени болгаш өске-даа эргелерни үүнүн-биле хандырып турарыл?
4. Ниитилелдиң болгаш күрүнениң мурнунга совет хамаатыларының хүлээлгелери кандыгыл?

Бо айтырыгларны дыңнакчылар-биле чугаалажып тургаш, пропагандист болза, помещиктерниң болгаш капиталистерниң эрге-чагырганың дүжүргениниң болгаш пролетариаттың эрге-чагыргазын чаалап алганының түннелинде өскен болгаш быжыкан ажылчы чоннуң депутаттарының Советтери ССРЭ-ниң политиктиг үндезини болур деп чүвени бүгү дыңнакчылар билзин дээш оралдажыр.

Совет хамаатыларынга Сталинчы Конституцияның берип турары улуг эргелериниң дугайын дыңнакчылар беседага чугаалаар ужурлуг. Чер-черниң фактыларынга даянгаш, дыңнакчылар болза, боттарының чугааларынга ол эргелер совет амыдыралда канчаар боттанып турарын көргүскен турары маңаа онза чугула.

Беседага ССРЭ хамаатыларының хүлээлгелериниң дугайында айтырыгны чугаалажырынга улуг кичээнгейни салган турары чугула. Совет кижилер социалистиг Төрээн чурттуң мурнунга боттарының ыдыктыг хүлээлгелерин канчаар күүседип турарыл, күш-ажылдың болгаш күрүнениң сагылга-чурумун биче-даа хажыдар чорук-биле шиитпирлиг демисежири чүге эргежок чугула деп чүвени дыңнакчылар тодаргай чижектерге көргүзер.

Пропагандистиң чугаазы. «Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга» деп бөлүктүң ийиги кезииниң талазы-биле чугаага пропагандист мындыг чижектиг планны төлевилээр:

1. Совет соңгулда системазы.
2. Капиталистиг күрүнелерде соңгулда системазы.
3. Буржуаз демократия — байларның демократиязы.
4. Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга.

Ол теманы чугаалаарынга белеткенип тургаш, пропагандист ССР Эвилелиниң Конституциязын, «ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдалар дугайында Дүрүмнү» кичээнгейлиг өөренип алыр ужурлуг.

Чугаа болуп турда пропагандистиң сорулгазы болза, социалистиг демократияның артык күштүг чоруун дыңнакчыларның мурнунга тодаргай ажыдар, буржуаз демократияның мегечи характерин көргүзери болур.

Социалистиг демократия болза, делегейде эң-не демократтыг, ажылчы чонга политиктиг хосталганы болгаш деп чорукту хандырып турар, делегейде эң-не демократтыг — совет соңгулда системазында бодунуң илерээшкинин тып турар деп пропагандист чугаага демдеглээр. Эрге-чагырганың органнарының соңгулдалыг болуунуң болгаш соңгукчуларның мурнунга депутаттарның харыысалгалыг болурунуң принципин бистиң чуртта шынчы чорудуп турар. Сталинчы Конституция делегейде эң-не демократтыг соңгулда системазын доктааткан. ССРЭ-ниң бүгү-ле төлээлекчи органнары бүгүниити деп болгаш дорт соңгулда эргезинге үндезилээш, чажыт бадылаашкынга соңгутуруп турарлар.

Капиталистиг чурттарда соңгулда системалары үндезининден удурлышкак характерлиг болуп турар. Ында соңгулдаларга демократтыг принциптерни ховар эвес угаадып турар болза-даа, хөй муң тайылбырлар-биле болгаш хоп-меге-биле ажылчы чоннуң элээн хөй массаларын соңгулдаларга киржиринден хоорукталдырып, чарып турар.

Пропагандист капиталистиг чурттарда соңгулдаларның эртип турар байдалының дугайын чугаалаар. Соңгулдаларга белеткенип турар үеде буржуазия боттарының кандидаттары дээш агитацияга, соңгукчуларны садып алырынга болгаш өскелерге-даа канчаар-даа аажок хөй акша хөрөнгини үндүрүп турар, кыжаныышкыннарны кылырын, депшилгелиг ажылдакчыларны полицияның истеп сүрерин күштелдирип турар.

Капиталистиг чурттарда хамаатыларның дыка хөй кезиин соңгулдаларга киржиринден чайладып турар. Америкада дыка хөй кызыгаарлаашкыннар бар болуп турар. Чижээлээрге, АКШ-тың мурнуку штаттарында соңгулда участогунга келген негр бүрүзүнге ханныг дорамчылалды таварыштырып турар. АКШ-та амдыгаа чедир-ле хөй штаттарда соңгулда үндүрүү туруп турар. АКШ-тың 18 штаттарында соңгулда эргелерин чүгле англи дылды номчуп болгаш бижип билир хамаатылар ап турарлар. 1948 чылда АКШ-ка конгресстиң соңгулдаларына соңгукчуларның чартыындан эвээжи бадылаан. Соңгукчуларның идепкейи куду болуп турары болза, оларның иштинден дыка хөй кижилер ол туруп турар ёзу тургузугну таарымча чок деп көрүп турарының дугайын хеченилеп турар. Бо саннарга удур пропагандист совет ниитилелдиң шынчы демократизмин көргүзер.

Пропагандист 1950 чылдың мартта ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдалар дугайында саннарны чугаага көргүзүп болур. Ынчаарда коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестериниң блогу дээш бадылаашкынга киришкеннериң иштинден Эвилелдиң Совединге — 99,93 хуу болгаш Национальдар Совединге—99,72 хуу бадылаан.

Бистиң чуртта күрүне эрге-чагырганың дээди болгаш чер-чер органнарынга соңгулдалар болган санында-ла совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эвиниң улуг көргүзүү болур деп демдеглээш, 1951 чылдың эгезинде эвилел болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтеринге соңгулдаларның түннелдерин база айытса чогуур. Большевик партиянын, бистиң тиилелгелеривистиң сорук киирикчизи болгаш организакчызы эш Сталинның шылгарангай политиказы дээш совет кижилер канчаар-даа аажок соруктуг бадылап турарлар.

Бистиң солуннарывыстың берип турар медээлеринге үндезилээш, өзүп турар депшилгелиг күштериниң мурнунга коргуп-сүртээн капиталдың чурттарында реакцияның, хостуг бодалдарның биче-ле илерээшкинин өөрүр базар дээн орандажыкының көргүзер херек. АКШ-та коммунистиг партияның удуртукчулары марксисчи-ленинчи өөредилгениң пропагандазын чоруткан дугайында буруудатыргаш, эрге-чагырганың дужаалы-биле судка шилчитиргеннер. Ында расалыг көрүшпес чорукту нептередип, негрлерге ханныг дорамчылалды организастап турар фашистиг он-он организациялар ажык хөделип турарлар. «Антиамериканчы ажыл чорудулганы» истеп сүрер талазы-биле комиссия болгаш күрүне албан хаакчыттарының хөөннүг күзелин хынаар талазы-биле комиссия АКШ-та калчаалыг хөделип турар.

Ынчангаш, деннелгениң методун ажыглааш, пропагандист делегейде эң демократтыг эрге-чагырга совет эрге-чагырга болур деп түннелге дыңнакчыларны бүзүредир.

Чугаа чоруп турда пропагандист политшколаларга көргүзүглүг өөредилге херекселдериниң Альбомунуң 48 арнын ажыглаар.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. Теманың «Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга» деп ийиги бөлүүнүң ийиги кезээн (өөредилге номунуң 237—256 арыннарын) номчуурун пропагандист дыңнакчыларга сүмелээр.

Беседага айтырыглар: «Совет эрге-чагырга—делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга» деп бөлүктүң ийиги кезииниң талазы-биле беседаны мындыг чижектиг айтырыгларга эртирип болур.

1. Совет соңгулда системазы чүге эң-не демократтыгыл?
2. Капиталистиг чурттарның мегечи демократиязындан совет социалистиг демократияның ылгалы чүдел?

Бо айтырыгларны дескиндир беседаны организаставышаан, пропагандист болза, буржуаз чурттарның буурап турар «демократиязындан» совет, социалистиг демократияның артык чоруун дыңнакчылар боттарының чугааларынга көргүскен турзун дээш оралдажыр. Дыңнакчылар совет соңгулда хоойлузунуң үндезиннерин билген турары, совет соңгулда системазының канчаар боттанып турарын херек кырында тодаргай чижектерге көргүскен турары чугула.

Беседа чоруп турда капиталдың чурттарында ажылчы чоннуң байдалы-биле совет амыдыралдың фактыларын деннеп көргүспүшаан, буржуаз чурттарда эрге-чагырга капиталистиң холунда турар деп чүвени дыңнакчылар көргүзерлер. Буржуаз демократияны чаза-шаап илередиринге чыыткан боттарының чугааларынга дыңнакчылар капиталистиг чурттарга соңгулдалар дугайында, демократтыг, депшилгелиг организацияларны истеп сүрүп турарының дугайында болгаш фашисчи дуржок чоруктуң өске-даа фактыларының дугайында бистиң парлалгавыстың медээлерин көргүзүп болур.

Ынчангаш, калбарган беседага дыңнакчылар буржуаз «демократияның»—байларның демократиязының хуурмак мегезин амыдыралдың тодаргай фактыларынга көргүзер, совет эрге-чагырга — делегейдэ эң-не демократтыг эрге-чагырга деп чүвени көргүзер.

Теманың — «ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнары», деп үшкү бөлүктү материалды өөренирде эптиг болзун дээш база ийи кичээлдерге чарза чогуур. Биргизинге — күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнары-биле дыңнакчыларны таныштырао. Дээди Советтиң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, министерстволарының дугайын чугаалаар херек, ийигизинге— ажылчы чоннуң чер-чер советтерин чыыдар, судтуң, прокуратураның, совет разведканың, ССРЭ-ниң чепсектиг күштериниң сорулгалары-биле дыңнакчыларны база таныштырар.

★ ★ ★

Пропагандистиң чугаазы. «ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнары» деп бөлүктүң бирги кезээниң талазы-биле чугааны чорударынга пропагандист чижек-биле мындыг планны чогаадыр:

1. ССРЭ-ниң Дээди Соведи.
2. Эвилелдиң Соведи болгаш Националдар Соведи.
3. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму.
4. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели.
5. Министерстволар — күрүне эргелелиниң органнары.

Кичээлдерни чорударынга белеткенип тургаш, пропагандист ССРЭ-ниң Конституциязының бистиң чурттуң күрүне тургузуунга чырытыпган бөлүктерин быжырымчалыг өөренир, ССР Эвилелиниң күрүне тургузуунуң схемазын кичээнгейлиг өөр ужурлуг.

Бүгү ажыл-чорудулгазын бистиң улустуң эрге-ажыынга таарыштыр коммунистиг партия башкарып турар совет күрүнениң органарының ёзулуг демократтыг характерин чугаага көргүссе чогуур.

Бүгү хоойлу чогаадылгазының эрге-чагыргазын бодунда мөөңнеп турар совет күрүнениң дээди органы болур ССРЭ-ниң Дээди Совединиң дугайын пропагандист чугаалаар. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталыг системазының ужур-дузазын дыңнакчыларга тайылбырлаар болгаш буржуаз күрүнелериниң ийи палаталыг системазындан советтиң ийи палаталыг системазының ылгалын демдеглээри чугула.

Капиталистиг чурттарда ийи палаталар ийилээн буржуаз эрге-чагырганың органнары болурлар. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палаталары ССРЭ-де ажылчы чоннуң эрге-ажыктарын төлээлеп турарлар. Ийи палаталар бүгү-ниити, деп-дорт соңгулда эргезинге үндезилээш, чажыт бадылаашкынга соңгутуруп турарлар. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң палаталары деп эргелиг. 1950 чылдың мартта ССРЭ-ниң Дээди Совединге 1316 депутаттар соңгуткан. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутаттарының ортузунда ажылчыннар 32 хуу, тараачыннар 20 хуу, албан хаакчыттар, (интеллигенция) — 48 хуу болуп турар.

ССРЭ-ниң Дээди Соведи канчаар тургустунуп турарын, ооң функциялары кандыг болурун чугаа чоруп турда көргүссе чогуур. Дээди Советтиң Президиуму совет «коллегальдыг президент», ССРЭ-ниң Дээди Совединге отчёт бээр. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазынга Н. М. Шверник соңгутурган.

Совет чазактың тургустунарының корум-чурумунуң дугайын, эрге-чагырганың күүсекчи болгаш дужаакчы органы болур ооң функцияларының дугайын тодаргай чугаалаар херек. ССРЭ-ниң чазаа ёзулуг улустуң чазаа. Ол чазак болза, «...ажылчыннарның болгаш тараачыннарның, хоорайның болгаш көдээниң бүгү ажылчы чонунуң эрге-ажыы дээш туржуп турар чазак болур...» деп эш Сталин айтып турар (И. Сталин. Ленинизмниң айтырыглары, тыва дылда).

Ниити эвилелдиң, эвилелдешкен республикаларның болгаш республика министерстволарының онза үүлдерин чугаага база тайылбырлаар, республика министерстволары ажыл-агыйның болгаш күрүне эргелелиниң кандыг-кандыг адырларын баштап турарын чугаалаар.

Чугаа чоруп турда пропагандист политшколаларга көргүзүглүг өөредилге херекселдериниң Альбомунуң 47 болгаш 49 арыннарын ажыглаар.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. Теманың — «ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнары» деп үшкү бөлүүнүң бир кезээн (өөредилге номунуң 256—262 арыннарын) номчуурун дыңнакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнары деп бөлүктүң бирги кезээниң талазы-биле беседаны мындыг айтырыглар-биле чорудуп болур:

1. ССРЭ-ге күрүне эрге-чагыргазының органнары канчаар тургустунуп турарыл?
2. ССРЭ-ниң Дээди Соведи чүге ийи палаталардан тургустунуп турарыл?
3. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң сорулгалары кандыгыл?
4. Ниити-эвилел, эвилел республикалар болгаш республикалар министерстволары кандыг-кандыг сорулгаларны күүседип турарларыл?

Дыңнакчылар беседага бистиң чурттуң күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнарының сорулгаларының дугайын чугаалаар, олар канчаар тыптып тургустунуп турарын көргүзер ужурлуг.

Совет хоойлу үндүрер болгаш күүсекчи органнарның буржуазтыындан үндезин ылгалдыын тайылбырлавышаан, дыңнакчылар боттарының чугааларынга ССРЭ-ниң Дээди Совединиң, база АКШ-тың конгрезиниң, Великобританияның ниитилелдер палатазының ангылыг составын удурланыштыр тургузуп болур. Шак ынчаар удурланыштыр көргүзер чорук болза, ССРЭ-ниң хоойлу үндүрер органнарының ёзулуг улусчу составын болгаш буржуаз чурттарның хоойлу үндүрер албан черлериниң улуска удур составын көргүзер арганы оларга бээр.

Хөй калбак алдарлыг депутаттарның аттарын адааш, дыңнакчылар болза, күрүне болгаш хөй ниити бодунуң ажыл-чорудулгазы-биле, фабрикаларга болгаш заводтарга, совхозтарга болгаш колхозтарга, эртемниң, техниканың болгаш культураның талазы-биле боттарының маздырлыг ажылы-биле улус массаларның идегелинге бараан болуп турар ажылчыннарның, тараачыннарның, интеллигенцияның, партия болгаш партия кежигүнү эвес большевиктерниң ортузундан эң эки кижилер депутаттарынга соңгаанын чижектерге көргүзер.

Капиталистиг чурттарда төлээлекчи албан черлерин буржуазия бодунуң диктатуразын боттандырарынга, агрессчи, империалистиг политиказын боттандырарынга канчаар ажыглап турар дээр дугайын дыңнакчылар беседага чугаалаарлар.

Чазактың бүгү эгелекчи чоруктарының болгаш хемчеглериниң талазы-биле совет улус бодунуң төрээн чазаанга кезээде деткимче көргүзүп келген болгаш деткип турар — деп дыңнакчылар боттарының чугааларынга көргүзерлер, совет чазакка, большевиктер партиязынга, улуг Сталинга улустуң ынакшылының илерээшкиниң фактыларын база көргүзер.

★ ★ ★

Пропагандистиң чугаазы: «ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнары» деп бөлүктүң ийиги кезээниң талазы-биле чугааны мындыг чижектиг план-биле чорудуп болур:

1. Бистиң чурттуң администрация-девискээр хуваалдазы.
2. Ажылчы чоннуң депутаттарының чер-чер Советтери.
3. Совет суд болгаш совет прокуратура.
4. Совет чепсектиг күштер.
5. Совет разведка.

Чурттуң администрация-девискээринге таарыштыр тургустунган ажылчы чоннуң депутаттарының чер-чер Советтериниң сорулгаларын тайылбырлаарындан пропагандист чугааны эгелээр.

Ажылчы чоннарның депутаттарының чер-чер Советтери край Совединден көдээ Советке чедир күрүне эрге-чагыргазының чер-черде органнары болур. Чер-чер Советтери болза, буржуаз күрүнелериниң «чер-черниң бот-чагыргалары» дээр үүлелерден үндезин ылгалып турарлар. Ында ол органнар күрүне эргелелиниң эргелерин ажыглавайн турарлар, капиталистиг чурттарда чер-черде эрге-чагырганы херек кырынга чазактан томуйлаан дүжүметтер боттандырып турарлар.

Хоорай тудуун, чурт үлетпүрүн бүгү хемчег-биле сайзырадырының, көдээ ажыл-агыйны удуртурунуң херээнге чер-чер Советтериниң улуг ролюн чугаа чоруп турда демдеглезе чогуур.

Чугаа чоруп турда чер-чер Советтериниң күүскомнарынга кандыг-кандыг килдистер турарын дыңнакчыларга тайылбырлаары эргежок чугула. Советтериниң ажылынга практиктиг дузаламчы көргүзер ыылдыр доктаамал комиссияларны ажылчы чоннуң депутаттарының Советтери соңгуур. Ол комиссиялар Советтерни чон-биле, соңгукчулар-биле ханы харылзаштырар, ажылчы чоннуң калбак массаларын күрүне эргелелдеринге хандыдар.

Чер-чер Советтериниң хүн-бүрү ажыл чорудулгазын коммунистиг партия удуртуп турарын көргүзер херек.

Социалистиг хоойлунуң камгалакчызы болур совет прокуратурзының ролюнуң дугайында айтырыгны чугаага чырыдар херек. Бистиң прокуратуравыс база совет суд ышкаш, совет хоойлужудулганы, совет социалистиг корум-чурумну камгалап турар.

Чугаага ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштеринге онза кичээнгейни салза чогуур: Совет Армия ёзулуг улусчу армия, чаа хевирниң армиязы, ол армия делегейге туруп тургулаан бүгү армиялардан үндезин ылгалдыг армия болур деп демдеглээр херек.

Ооң соонда совет разведканың сорулгаларын тайылбырлаар, серемчилелдиг болуру болгаш күрүнениң чажыдын шыңгыы камгалаары совет кижилериниң шыңгыы хүлээлгези болур деп айтыр херек. ССРЭ-ниң эрге-ажыктарын камгалаарының херээнге күрүнениң айыыл чок чоруунуң органнарынга, совет разведкага совет кижилер канчаар дузалаар ужурлугул деп үүлени тодаргай чижектерге көргүссе чогуур.

Социалистиг хоойлуну болгаш совет күрүнениң ат-алдарын камгалаарының органы болур совет судтуң ролюн чугаалавышаан, совет суд — улустуң төлээлеринден тургустунуп турар, чаа ёзулуг улусчу суд ол болур болгаш бодунуң бүгү ажыл-чорудулгазы-биле ажылчы чоннуң эрге-ажыын камгалап турар деп айтыр херек. Чугаа чоруп турда пропагандист политшколаларга көргүзүглүг өөредилгениң херекселдериниң Альбомунуң 50 арнын ажыглаар.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. Теманың «ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазының болгаш күрүне эргелелиниң органнары» деп үшкү бөлүүнүң ийиги кезээниң талазы-биле беседаны мындыг чижектиг айтырыгларга чорудуп болур:

1. Чер-чер Советтериниң канчаар тургустунганы болгаш оларның сорулгалары кандыгыл?
2. Буржуаз чурттарның чер-чер бот-чагыргаларындан чер-чер Советтериниң үндезин ылгалы үүдел?
3. Совет судтуң болгаш прокуратураның сорулгалары кандыгыл?
4. Эш Сталин Совет Армияның үш онза үүлдериниң дугайында.

Беседа чоруп турда дыңнакчылар коммунизм дээш демиселге чер-чер Советтериниң сорулгаларының дугайын чугаалаар, чер-чер Советтери болгаш оларның комиссиялары канчаар тургустунганын болгаш канчаар ажылдап турарын, чер-чер Советтериниң ажыл-чорудулгазынга ажылчы чоннуң массалары канчаар киржип турарын тодаргай чижиктерге көргүзер ужурлуг.

Дыңнакчылар революстуг хоойлужудулганы быжыглаарының херээнге совет судтуң болгаш прокуратураның сорулгаларын шын билзиннер дээш, Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының төөгүлүг чаалап алыышкыннарын, коммунизм тургузуп турар совет кижилериниң тайбың күш-ажылын камгалаар хүлээлгелиг совет Чепсектиг Күштериниң үндезин онза үүлдерин билзиннер дээш пропагандист оралдажыр.

Совет судту болгаш Совет прокуратураны характерлевишаан, дыңнакчылар болза, совет социалистиг күрүнеде суд ажылчы чоннуң эрге-ажыынга бараан болуп турар деп көргүзер ужурлуг. Капиталистиг чурттарда суд ажылчы чонну дорамчылап шиидериниң органы болур.

Беседага дыңнакчылар Совет Чепсектиг Күштерни характерлээр, Совет Армияның онза үүлдерин ажыдар, ооң күштериниң болгаш күүзүнүң үндезиннерин көргүзер, совет разведканың сорулгаларының дугайын чугаалаар ужурлуг.

«Совет Социалистиг күрүне» деп теманың кичээлдеринге белеткенир талазы-биле пропагандиске сүмелээр

ЛИТЕРАТУРА

В. И. Ленин — Күрүне болгаш революция. Чогаалдар, том 25.

В. И. Ленин — Ажылчы чоннаарның болгаш мөлчүттүрген улустарның эргелериниң Декларациязы. Чогаалдар, том 26.

В. И. Ленин —Күрүне дугайында. Чогаалдар, том 29.

И. В. Сталин — Ленинизмниң үндезиннериниң дугайында. Бөлүк IV. Чогаалдар, том 6.

И. В. Сталин — Ленинизмниң айтырыгларынга. Чогаалдар, том 8.

И. В. Сталин — Кызыл Армияның үш онза үүлдери. Чогаалдар, т. 11.

И. В. Сталин — ССРЭ-ниң Конституциязының төлевилелиниң дугайында. Советтериниң Бүгү-эвилелдиң VIII дугаар онза съездизинге 1936 чылдың ноябрь 25-те илеткели. Ленинизмниң айтырыглары. 11-ги үндүргени.

И. В. Сталин — ВКП(б) ТК-ның ажылының дугайында партияның XVIII съездизинге отчёттуг илеткел. Бөлүк III — Ленинизмниң айтырыглары. 11-ги үндүргени.

И. В. Сталин — 1946 чылдың февраль 9-та болгаш 1937 чылдың декабрь 11-де Москва хоорайның Сталинчы соңгулда округунуң соңгукчуларының соңгулда мурнунуң хуралынга чугаазы. Күрүнениң политиктиг номнар үндүрер чери. 1950 чыл.

И. В. Сталин. — Марксизм болгаш дыл эртеминиң айтырыглары. Күрүнениң политиктиг ном үндүрер чери. 1950 чыл.

«Правданың» корреспондентизи-биле И. В. Сталинның беседазы. Тыва дылда тускай ном.

1946—1950 чылларда ССРЭ-ниң дөрт дугаар (дайын сөөлүндэ бир дугаар). беш чыл планының күүселдезиниң түннелиниң дугайында ССРЭ-ниң Күрүнениң план Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Төп Статистка эргелелиниң Дыңнадыы. Тыва дылда тускай ном кылдыр 1951 чылда үндүрген.

Германияның Демократтыг Республиказының кинофильмнериниң фестивали ажытынган

Январьның 10-да Москвага Германияның Демократтыг Республиказының кинофильмнериниң фестивалиниң байырлыг ажыдыышкыны болуп эрткен. Фестивалды «Поездилер доктаамал эвес чоруп турарлар» деп уран-чечен немец кинонуң көргүзүү-биле ажыткан.

Германияның Демократтыг Республиказының кинофильмнериниң фестивали РСФСР-ниң хоорайларында, а ол ышкаш Азербайджанда, Узбекистанда, Туркменияда, Таджикистанда, Эстонияда болгаш өскедаа эвилел республикаларда эгелээн.

(СЭТА).

Марксисчи-ленинчи чогаалдарны Кореяда парлап турар

ПХЕНЬЯН. Дайынныг аар-берге байдалдары турза-даа, Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының ажылчы чоннары марксисчи-ленинчи өөредигни улуг кичээнгей-биле өөренип, боттарының политиктиг билиин бедидип турарлар.

Кореяның бүгү хоорайларында болгаш суурларында политбөлгүмнер ажылдап турар. Кореяның күш-ажыл партиязының кежигүннериниң доктаамал өөредилгезин организастаан.

Кореяның күш-ажыл партиязының ТК-зы болза, марксизм-ленинизмниң классиктериниң ажылдарын болгаш өске-даа политиктиг чогаалдарны корей дылга парлап үндүреринче улуг сагыш салып турар.

ВКП(б) төөгүзүнүң сталинчы допчу курзу болгаш «Совет Эвилелиниң Ада-чурттуң Улуг дайынының дугайында» И. В. Сталинның номнары чоокта чаа парлатынып үнгеннер. К. Маркстың болгаш Ф. Энгельстиң «Коммунистиг партияның манифестизи», Ф. Энгельстиң «Социализмниң утопиядан эртемче хөгжүлдези» деп ажылы, В. И. Ленинниң «Чүнү кылырыл?», «Бир базым бурунгаар, ийи базым атказар». «Демократтыг революцияга социал-демократияның ийи тактикалары», «Империализм, капитализмниң, дээди чадазы» деп классиктиг чогаалдары, И. В. Сталинның «Октябрь революциязы болгаш орус коммунистерниң тактиказы» деп гениальдиг ажылы эрткен чылда-ла парлатынып үнгеннер.

И. В. Сталинның чогаалдарының сески томун парлаарын белеткеп турар.

Ол ышкаш В. И. Ленинниң, Мао Цзе-дүннүң чыынды чогаалдарын, Ким Ир Сенниң чүүлдериниң болгаш чугааларының «Хосталга болгаш хамаарышпас чорук дээш корей улустуң хосталгалыг улуг дайыны» деп чыындызын, Ким Ир Сенниң партия тургузуушкун талазы-биле чугааларын, Кореяның Улус Демократтыг Республиказының даштыкы херектер министри Пак Хен Енниң медеглелдерин, Кореяның Демократтыг чаңгыс-аай Ада-чурт фронтузунуң ТК-зының документилерин парлап үндүргүлээн.

Ниитизи-биле 1951 чылда янзы-бүрү политиктиг чогаалдарны 70 янзы эгелер-биле, 800 муң хире экземплярлыг тираж-биле парлап үндүрген. Кореяны совет армияның хостаанының соонда алды чылдарның дургузунда ВКП(б) төөгүзүнүң сталинчы допчу курзун чоннуң негелдезиниң улгадып турары-биле холбаштыр каш катап парлап үндүргүлээн.

1952 чылда хөй-ниити политиктиг литературалар үндүрүлгезин дыка калбартыр. Ким Ир Сенниң «Октябрь революциязы болгаш корей улустуң национал-хосталгалыг шимчээшкини» деп ажылы удавас парлатынып үнер, В. И. Ленин биле И. В. Сталинның чогаалдарын, ССРЭ-де социализм тургузуушкунунуң аңгы-аңгы айтырыгларының талазы-биле брошюраларны болгаш өске-даа политиктиг литератураларны хөй тиражтар-биле парлап үндүргүлээр.

(СЭТА).

Бомбейде Бүгү-делегейниң үлетпүр делгелгези

БОМБЕЙ. Бүгү-делегейниң үлетпүр делгелгезиниң совет көргүзүүнде быжыглаан кызыл сылдыс Бомбейниң кырында бедии-биле чырып турар. Делгелгени көөр дээш келген Бомбейниң болгаш Индияның өске-даа хоорайларының чурттакчылары күчүлүг совет күрүнеиниң дугайында олардан чажырып турар шынны билир аргалыг болганынга улуг өөрүшкүлүг.

ССРЭ-ниң көргүзүүнде совет улустуң ада-чурт үлетпүрүн хөгжүдер талазы-биле күш-ажылды рационализастаарының техниктиг чаартыышкыннарын болгаш эчизинге чедир болбаазырадып кылыр талазы-биле чедиишкинни калбаа-биле көргүскен. Мында дизельдиг электростанциялар, кылаштап чоруур экскаваторнуң модели, көдээ ажыл-агыйның эң нарын машиналары, көдүрлүр краннар, автоматтыг пөс-таавы машиналары, амтомобильдер, радиоприёмниктер, телевизорлар, шактар, чадаг тергелер, чиик үлетпүрүнүң бирги класстың продукциялары—пөстер, белен платьялар, идиктер, эттеп каан аң өлүк-кештери, аъшчем үлетпүрүнүң продукциязы болгаш өске-даа чүүлдерни көргүзүгде салган.

Фото-чуруктар болгаш чурулга көргүзүглери бодунуң аас-кежиктиг, бай-шыдалгыр амыдыралы дээш, тайбың дээш, Совет Эвилелинге коммунистиг ниитилелди тургузары дээш демисежип турар совет кижилериниң өөрүшкүлүг тургузукчу күш-ажылын илередип көргүзүп турар.

Делгелге херек кырында ажытынмаан-даа болза, ону үлетпүрлерниң болгаш садыг фирмаларының төлээлекчилери, төлээлер болгаш аңгы-аңгы хамаатылар көрүп турганнар.

Кыдат Улус Республиказы делгелгеде пөс-таавы, саазын, резин, даг дывыжының үлетпүрлериниң адырларының кылыгларын, националдың бот-тывынгыр уран-чүүлүнүң чогаалдарын болгаш өске-даа чүүлдерни көргүзүп турар. Көдээ ажыл-агый салбырында феодалдыг-крепостной ёзунуң кулданыышкынындан хосталган кыдат тараачыннарның чедип алган чедиишкиннерин көргүзүп турар.

Венгрияның Улус Республиказының көргүзүү кончуг чараш каастатынган. Үлетпүрлериниң кылымалдары болгаш көдээ ажыл-агыйның продукциязы, а ол ышкаш венгри ажылчын аңгының болгаш тараачыннарның күш-ажылын көргүзүп турар канчаар-даа аажок улуг фото чуруктар Венгрияның улузунуң тайбың дээш, демократия болгаш социализм дээш бодунуң демиселинге чедип алган чедиишкиннерин тодаргай илередип турар.

Чехословак Республика ада-чурт дерилгелерин, автоматтыг станоктарны, шил үлетпүрүнүң продукцияларын, мотоцикльдерни, чадаг тергелерни болгаш чиик үлетпүрнүң кылымалдарын көргүзүп турар.

Январь 11-де Бомбейде Бүгү-делегейниң үлетпүр делгелгезиниң эжии калбак масса көрүкчүлерге ажытынган.

* * *

БОМБЕЙ. Бомбейде бүгү-делегейниң үлетпүр делгелгезиниң советтиң көргүзүүнге парлалга конференциязы болган, аңаа 200 ажыг журналистер киришкен.

Совет Эвилелиниң садыг палатазының даргазы Нестеров совет ада-чурт үлетпүрүнүң чедиишкининиң дугайын кысказы-биле тодаргайлап чүве чугаалаан. Бомбейде бүгү-делегейниң үлетпүр делгелгезинге Совет Эвилелиниң киржилгези Индия болгаш Совет Эвилелиниң аразынга эп-найыралды болгаш садыг харылзаазын оон-даа ыңай быжыглаарынга ажыктыг болур деп Нестеровтуң чугаазы диңмиттиг адыш часкаашкынга таварышкан.

Парлалга конференциязы төнген соонда корреспондентилерге совет машиналарны, бараанарны көргүскен. Индияның парлалга төлээлекчилери-биле ужуражыышкын чылыг болгаш эп-найыралдыг байдалга эрткен.

Бомбейниң кежээ үнер солуннары: «Совет Эвилелиниң сорулгазы өске чурттар-биле эконом харылзааны тургузары болур», «Совет Эвилели үлетпүр дерилгелерин болгаш машиналарны аазап турар» деп эгелер-биле парлалга-конференциязының дугайында отчётту парлаан.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының январь 11-де медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын эрги туруштарга чорударын үргүлчүлеп турар.

Январьның 10-да чөөн фронтунуң тус-тус участоктарынга, ол черлерингге ужур-дузалыг тулчуушкуннар үргүлчүлээн. Улустуң армиязының кезектери дайзынның элээн каш атакаларын чедиишкинниг ойтур шапкан.

Төп болгаш барыын фронтуларның тус-тус участоктарынга тулчуушкуннар үргүлчүлээн.

Январьның 10-да Нампхо, Аньчжу болгаш Вонсан районнарынга тайбын чурттакчыларны араатанзыбиле бомбалаарынга болгаш пулемёт-биле боолаарынга киржип турган дайзынның самолёттарындан 4 самолётту Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-аңчыларның отрядтары ап-дара аткан.

(СЭТА).

„Кореяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар чүге бурунгаарлавайн турарыл?“

Кореячың төп телеграф агентилелиниң дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Төп телеграф агентилелиниң (ЦТАК) «Кореяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар чүге бурунгаарлавайн турарыл?» деп эгелиг тускай дыңнадыын бүгү корей солуннар парлап үндүрген. Дыңнадыгда чугаалап турары болза:

Кореяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарның хүн айтырыының 3-кү пунктузун чугаалажып эгелээнинден бээр 47 хүннер болгаш хүн айтырыының 4-кү пунктузун чугаалажып көөрү эгелээниниң соонда 26 хүннер эрткен. Ол пунктуларны чугаалажып турган үезинде чугаалажыышкыннарны чорудуп турар ийи талаларның аразынга шыңгыы чөрүлдээлер бар болуп турганы көстүп турган. Котпактаашкын болгаш албадаашкыннар ажыглап турар америк тала бодунуң бужар-бак черлик байдалын көргүскен. Бистиң тала болза, тайбыңны ёзулуг күзеп турар болгаш чугаалажыышкыннарның чедиишкинниг болурун чедип алыры-биле бүгү күштерин салып турар.

Кыжаныг, коргудуушкунну болгаш дорт котпактаашкынны ажыглап алгаш, сөөлгү үеде америк тала болза, Соңгу Кореяга шериг тудугларының тудуушкунун кызыгаарлаар дугайында бодунуң мугулай негелдезин бистиң талага шуут дөгеп турар. Шак ындыг чылдак-биле чагдынып алгаш, өске күрүнеиниң иштики херектеринге киреринче чүткүвүшаан, америк тала хамыктың мурнунда, чугаалажыышкыннарны узамдыктырарын болгаш дайын байдалын үргүлчүлээрин күзеп турар. Бодунуң ужур-утка чок негелделерин америк тала болза, харыдаа бистиң таланын аайынга кириишкин болдуруп турары ол ышкаш кылдыр аянзыдып турар. Аайынга кирер чорукту америк тала кылып турган эвес, бистиң төлээлеривистиң кежигүнү генерал Се Фанның айытканы-биле алырга, харыс бистиң тала кылып турган. Бо айтырыг талазы-биле америк таланың бодалгазы болза, бир эвес силерден эвээш чүве оорлап алган болза, ол дээрге, силериң аайынарга киргени ол болур деп чугаалаар оор кижиниң бодалгазы-биле дөмей-дир...

Бистиң иштики амыдыралывысты агаардан контрольдаар чорукту тургузарынче угланган америк негелделериң ёзулуг чажыт арның корей улус эки ылгап билип турар. Дайынның бүдүн чартык чыл үргүлчүлеп келгениниң дургузунда таварышканы аштырыышкыннарының кеземчезин американнар боттарында артырып албааннар деп кара чаңгыс түңнелди ол бүгү бужар бак негелделерден улус үндүрүп турар.

Чугаалажыышкыннарда америк таланың бодалгаларының билдингир тодарадыышкынын бистиң төлээлекчивис генерал Се Фан айыткан. Америк тала Кореяга тайбыңчыдылганы боттандырарын бодавайн турар болгаш корей айтырыгны тайбың аргабиле шын шиитпирлээринче үткүвейн турар. Дыйынны үргүлчүлээрибиле кыжанып, чугаалажыышкыннарны буступ дүжеринче чоокшулаттышаан, мугулай негелделерин хүлээп алырынче бистиң таланы албадаарын америк тала оралдажып турар. Ынчалза-даа тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарны американнар шериг болгаш стратег талазы-биле тергиидээшкин чедип алырынга ажыглаарын, боттарының чепсектиг күштерин быжыглап, база калбартып, оон-биле кады бистиң туружувусту кошкадып тургаш, Кореяның Улус-Демократтыг Республиказынче халдаарын бис кажандаа, канчап-даа болдурбас бис, деп генерал Се Фан чугаалаан. Боттарының шериглерин американнар Японнядан Кореяже эккеп турар деп январь 6-да америк тала ажыыбиле билинген болгай. Бистер, бистиң кезектеривисти күштелдирип турар бис деп америк таланың төлээлекчизи ажыы-биле медеглээн. Хүн айтырыының дөрткү пунктузун чугаалажып турган үеде америк тала болза, туттурган шериглерни чандырбайн хевээр тургузарын оралдажып тургаш, бодунуң агрессчи чоруун база көргүскен.

Бир эвес америк тала Кореяга тайбыңны ёзулуг күзеп турар болза, ол бодунуң мугулай негелделеринден ойталаар болгаш бистиң чөптүг, саналдарывысты хүлээп алыр ужуруг. Кореяга тайбың катап тургустунмаан шагда, корей улус бодунуң демиселин үргүлчүлээр апаар.

(СЭТА.)

Францияда чазак кризизиниң дугайында

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң медээзин ёзугаар алырга, Француз республиканың президентизи Венсан Ориаль чаа чазакты организастап тургузарын радикалдар партиязының кежигүнү Эдгар Форга дааскан.

(СЭТА).

Египет. Англи империалистерниң кем-буруулуг херектери египет улустуң бүгү кезектерин ханызы-биле килеңнеткен. «Национал демиселдиң хүнүнде» Каирге болган чыскаалга бир миллион ажыг кижи киришкен. Египеттиң өске хоорайларынга база күчүлүг чыскаалдар болгулаан.

Чурукта: Чыскаалда.

Барыык-герман парламентиниң даргазынга Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының даргазы Дикманның чагаазы

БЕРЛИН. АДН агентилелиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, Германияның Демократтыг Республиказының Улус палатазының даргазы Дикман январьның 10-да барыын-герман парламентиниң даргазы доктор Элерсче чагаа чоруткан. Чагаада чугаалап турары болза:

«Германияның Демократтыг Республиказының Улус палатазының мурнундан болгаш оон даалгазын ёзугаар, Улус палатазынга көөрү-биле Германияның Демократтыг Республиказының чазааның киирип келгени, база бодунуң 16-ты пленэрлыг хуралынга Улус палатазының чүүлдүг деп көргени Национал хуралче ниити-герман соңгулдаларны чорудар дугайында хоойлуның төлевилелин бүгү Германияга соңгулда хоойлузун белеткээриниң херээнге Германияның Демократтыг Республиказының салыышкыны кылдыр бо чагаа-биле кады Силерже чорутум.

Оон-биле кады бо хоойлу төлевилелин ёзугаар санал-оналдарны хостуг болгаш ажыы-биле солчур арганы бээри-биле бо хоойлу төлевилелин немец улуска таныштырар. Хоойлу төлевилелиниң талазы-биле бодунуң бодалын илередиринче болгаш ниити-герман соңгулдаларны дүрген белеткээринге деткимче көргүзеринче немец улусту Улус палатазы бодунуң резолюциязында кыйгырып турар».

Оон ыңай чагаада айтып турары болза, «бүгү Германияга күштүг болур соңгулда хоойлузун чугаалажып көөрү-биле Чөөн болгаш Барыын Германияның беш-беш төлээлекчилеринден тургустунар комиссияга Улус палатазы мооң адаанда төлээлекчилерин киирер деп шиитпирлээн:

1. Герман Матерн — Улус палатазының Президиумунуң даргазының оралакчызы; 2. Отто Нушке — премьер-министрниң оралакчызы болгаш Германияның Демократтыг Республиказының христиан-демократтыг эвилелиниң даргазы; 3. доктор Лотар Больц—премьер-министрниң оралакчызы болгаш Германияның национал-демократтыг партиязының даргазы: 4. доктор Ганс Лох — премьер-минирстрниң оралакчызы болгаш Германияның либерал-демократтыг партиязының Төп эргелелиниң даргазы; 5. Профессор Лео Цуккерман—Улус палатазының конституция комиссиязының кежигүнү.

Улус палатазының шиитпирин ёзугаар, комиссия болза, Германияның Демократтыг Республиказының Улус палатазының киирген хоойлу төлевилелин болгаш өске таланың төлевилелин чугаалажып көөр ужурлуг.

Улус палатазының киргени хоойлу төлевилелин, а ол ышкаш Национал хуралче ниити-герман соңгулдаларны чорудар дугайында Германияның Демократтыг Республиказының Улус палатазының хоойлу төлевилелин болгаш Германияның федералдыг республиказының дээргги федералдыг канцлери Аденауэрниң 14 пунктуларынга үндезилетинген салыышкынын чугаалажып көөр катышкан комиссияже федералдыг парламентиниң талазындан база беш төлээлекчилерни томуйлаарының дугайында Силериң саналынарны Германияның федералдыг республиказының федералдыг парламентизинге аппарып тударын Силерден дилеп тур мен».

(СЭТА.)

Трумэн биле Черчилльдиң Вашингтонга чугаалажыышкыннарының дугайында

ВАШИНГТОН. Англияның премьер-министри Черчилль Трумэн-биле Вашингтонда чугаалажыышкыннар кылып турары билдингир болгай. Ол чугаалажыышкыннарның дугайында Ак Сажың янзарының 9-та Трумэнниң болгаш Черчилльдиң медеглелин парлаан.

Медеглелден көстүп турары болза, чугаалажыышкыннар дыка делгем айтырыглыг болган, ынчалза-даа ук медеглел ол айтырыгны көргениниң түңнелин кылып тура, ийи талаларның «бодалдарын болгаш сорулгаларын эки билир чоруун» колдуунда-ла оон ыңай көргүспейн турар.

АКШ-тың чазааңга болгаш Англияның-даа чазааңга ук чугаалажыышкыннар чаңгыс-даа чугула айтырыг талазы-биле күзеп турган түңнелди бербээни-биле ол херек кырында буураашкын болуп доозулган деп америк солуннар болгаш информация агентилелдери Трумэн биле Черчилльдиң аразында чөвүлел хуралдың дугайында бижиирде миннир ужурга таварышканнар.

Черчилль-биле чугаалажыышкыннарга Трумэнниң чазааның салганы кол-ла сорулгазы болза, Совет Эвилелиниң талазы-биле Ыраккы Чөөн-чүкке, Азияга Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн-чүкке АКШ-тың болгаш Англияның «чорудуушкуннарының ниити уг-шиин» ажылдап кылыры, «бот-боттарынга чигзиниишкиннерни» узуткаары болгаш «европа шериин дургузарының дугайында айтырыг талазы-биле бот-боттарын билчир чорукту чедип алыры», Кыдат Улус Республиказының талазы-биле Англияның политиказын Англия биле Кыдаттың аразында дипломаттыг харылзааларны үзеринге чедир өскертири, Иранның, Египеттиң база Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн-чүктүң, Азияның чурттарының талазы-биле политикада АКШ биле Англияның аразында чөрүлдээлерни чок кылыры, а ол ышкаш англи-америк чөрүлдээлериниң күштелип турары өске-даа даштыкы-политиканың айтырыгларын таарыштырары болур деп ук чөвүлел хуралдың эгелээриниң бичии-ле мурнунда америк парлалга демдеглеп бижээн.

Барык-ла бо бүгү айтырыглар талазы-биле «чөпшээрештингеп» шиитпир чедип алдынмаан дээрзин америк парлалганың медеглеп турарындан көстүп турар.

«Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизи Рестон январьның 9-та Вашингтондан медеглелинге чөвүлел хуралдың түңнелин кылып, оон-биле кады Вашингтонда чамдык кижилериниң чугааларынга даянып алгаш — «амгы үеде кандыг-даа тодаргай чүүлдер чедип алдынмаан» болгаш «сөөлгү ийи чылдарның иштинде тыптып келген англи-америк талазы-биле бергелерни болгаш чөрүлдээлерни ол ийи удуртукчулар узуткавааннар» деп Вашингтонда кижи-ле болган чугаалап турар — деп бижип турар.

Вашингтондан чоруткан медээзинге «Нью-Йорк геральд трибюн» солуннуң корреспондентизи база-ла «чамдык кижилериниң» бодап турарынга сылдап алгаш, дыка хөй айтырыглар талазы-биле шиитпир чедип алдынмаан деп демдеглеп турар. Ону «Черчилль болза, политик талазы-биле оларның аразында дүүшпейн турар айтырыгларга үндезин өскерилделерни чедип алыр дээш эвес, харын-даа президент Трумэнниң бодалдары-биле болгаш политиказы-биле таныжып алыр дээш Вашингтонда келген» деп тайылбырлап турар.

«Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизи Рестон чөвүлел хуралга тургустунуп келген англи-америк чөрүлдээлериниң чамдык айтырыгларын болгаш моон соңгаардаа оларнын улам чедиишкиниг болу берип болурун айытпышаан, бо чөвүлел хурал болза, «сөөлгү каш чылдарның дургузунда ол ийи чурттарның (Катышкан Штаттар-биле Англияның. — ред.) аразында нарыыдаашкыннарны өске факторлардан артык күштелдирип турар Англияның экономнуг болгаш саң-хөөлүг кол бергедээшкиннерин көрбейн барган» деп бижип турар.

(СЭТА).

Польшада америк шпионнарны шииткени

ВАРШАВА. Америк разведканың Польшаже чоруткан шпионнарының бөлүүнүң херээниң талазы-биле шииткелди январь 10-да районнуң шериг суду Варшавага чоруткан.

Херектээннер Витольд Бикулич, Ян Кой болгаш Павел Грегер оларны ялалалдың дээди хемчээ-биле—өлүрүп шаажылаар деп шиитткен. Херектээннер Ежи Барон болгаш Альфред Планета оларны—бүгү назынында кара-бажың хоругдалынга шиитткен.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.

„КОМСОМОЛ XXX ЧЫЛ ОЮ“ КИНОТЕАТРГА
Январьның 17-де
„АЙЫЫЛДЫГ ЧОРУУШКУН“
(„Опасный рейс“)
деп кино болур.
сеансыларның эгелээри: кежээкивин 6 шак 15 минутада, 8 болгаш 10 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш уран-чүүл килдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарьниң, 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б00772. Облкуускомнуң типографиязы